

Nazorg, onze zorg

Veiligheidshuis regio Eindhoven

Inhoud

Voorwoord	Pagina 5
72 Cruciale uren	Pagina 6
Vijf leerzame jaren	Pagina 10
Adrie gooit het roer om	Pagina 12
Ervaringen en leergeld	Pagina 16
Marieke Stam	
Ministerie van Justitie	Pagina 20
Jaap Frerichs	
Politie Eindhoven	Pagina 24
Ton Willemsen	
Openbaar Ministerie	Pagina 28
Rob Platzbeecker	
Penitentiaire inrichting Roermond	Pagina 32
Jos van Lokven	
Hoofd Coördinatie Bureau Terugdringen Recidive Brabant	Pagina 36
Theo Weijtens	
Novadic-Kentron	Pagina 40
Jack van der Bent	
DOOR! woonruimte	Pagina 44
Esther Zimmermans & Peter Hunting	
Rentree	Pagina 46
Congres 'nazorg, onze zorg'	Pagina 50
Plenaire slotsessie: volop vragen	Pagina 54
Nawoord	Pagina 58
Begrippenlijst	Pagina 60

Colofon

Redactie: Van Rooij Communicatie

Fotografie: Jos Lammers, Van Rooij Communicatie

Eindredactie: Koby Kooijmans, Veiligheidshuis regio Eindhoven

Vormgeving: MAX marketing-communicatie & vormgeving

Veiligheidshuis regio Eindhoven dankt iedereen die aan dit boek heeft meegewerkt.

Maart 2010

Coverfoto:

Afbeelding van een kunstwerk in het stadhuis van de gemeente Eindhoven van de kunstenaar André Volten (overleden 2002). Een boom met bladeren met als betekenis groei, bescherming, beschutting en samenhang.

Voorwoord

Sinds 2004 zet de gemeente Eindhoven stevig in op nazorg. Samen met politie, Openbaar Ministerie en diverse andere ketenpartners ontwikkelden we een persoonsgerichte aanpak. Die was aanvankelijk uitsluitend gericht op veelplegers en werd later uitgebreid tot nazorg voor alle circa 650 (ex-)gedetineerden van onze gemeente.

In de afgelopen zes jaren is het nodige tot stand gebracht. Eerst waren organisaties vooral intern gericht. Inmiddels kunnen we spreken van een gedegen samenwerking. Ketenpartners wisselen ervaringen en gegevens uit en maken zich sterk voor een sluitende nazorg. We spreken in dit verband overigens liever van 'doorzorg', omdat onze zorg al begint vóór de detentie en tijdens en na de detentie wordt voortgezet.

We kunnen rustig zeggen dat Eindhoven in nazorg landelijk koploper is. De cijfers bevestigen dat. Zo bereiken we 86% van de (ex-)gedetineerden met enige vorm van nazorg. We voldoen op vrijwel alle punten aan de eisen die het 'Samenwerkingsmodel VNG/ministerie van Justitie' van juli 2009 op het gebied van nazorg stelt aan gemeenten. Als een van de eerste gemeenten was Eindhoven aangesloten op het Digitaal Platform Aansluiting Nazorg van het ministerie van Justitie. Verder acteert Eindhoven op diverse fronten als pilot-gemeente.

De succesvolle aanpak van de veelplegersproblematiek en goede nazorg zijn ons niet komen aanwaaien. We hebben daar zowel intern als extern stevig in geïnvesteerd. In 2004 werkte binnen de gemeente Eindhoven één persoon aan nazorg. Anno 2010 zijn dat er maar liefst tien. Verder hebben we buiten ons gemeentelijk apparaat dagopvang en begeleiding gerealiseerd. Intussen leggen we de lat al weer een beetje hoger. Zo werken we momenteel aan een regionale samenwerking Brabant Zuid-Oost met betrekking tot de nazorg van ex-gedetineerden en een regionale delictaanpak. Doel daarvan is specifieke delictsoorten preventief te bestrijden. Ik heb er alle vertrouwen in dat we ook op deze punten spraakmakende resultaten kunnen realiseren.

In het voor u liggende boek wordt uitgebreid ingegaan op de ontwikkelingen in de afgelopen jaren. Ter afsluiting van het eerste lustrum hebben we in oktober 2009 een congres georganiseerd. Ook daarvan vindt u in deze uitgave een beknopt verslag. Ik hoop dat dit boek u behulpzaam zal zijn bij de realisatie van goede nazorg en terugdringing van recidive en wens u veel leesplezier.

*Rob van Gijzel
Burgemeester van Eindhoven*

72 Cruciale uren

In 2004 telt Eindhoven zo'n 1.200 veelplegers van onder andere fietsendiefstallen, berovingen en woning- en auto-inbraken. Van een gestructureerde aanpak van de problematiek is geen sprake. Alleen in het kader van de Strafrechtelijke Opvang Verslaafden (SOV) is er aandacht voor een (kleine) groep veelplegers. Omdat de overlast groot is, start de stad met de ontwikkeling van een specifieke veelplegersaanpak.

Sindsdien is er veel veranderd. Met ingang van april 2005 stelt het rijk expliciete, pittige eisen aan de nazorg die gemeenten bieden aan ex-delinquenten. Deze eisen zijn vervat in het Samenwerkingsmodel van het ministerie van Justitie en de VNG. Over dat samenwerkingsmodel is het nodige te doen. Sommige gemeenten menen dat het Rijk de lat te hoog legt. De Eindhovense aanpak voldoet echter aan nagenoeg alle eisen die het Rijk aan nazorg stelt. De Eindhovense aanpak is succesvol: vijf jaar na de start van de Eindhovense veelplegersaanpak staat de teller op ongeveer 700 veelplegers; een afname van ruim 40%. De ketenpartners zijn er bovendien van overtuigd dat dit aantal nog lager kan. Kortom: de werkwijze die het Rijk voorschrijft lijkt een garantie voor een succesvolle aanpak nazorg (ex-)gedetineerden, overal in Nederland.

Dit boek beschrijft de aanpak die de afgelopen zes jaar in Eindhoven is ontwikkeld en in de praktijk is gebracht. Cruciaal in deze aanpak is de zorg waarmee vrijkomende delinquenten worden omringd – in feite al tijdens hun detentie, maar zeker ook gedurende de eerste

Van aanpak veelplegers naar nazorg (ex-)gedetineerden

Het rijk stelt de gemeenten in 2005 verantwoordelijk voor de opvang van alle gedetineerden - dus niet alleen de veelplegers. Dit betekent voor alle gemeenten veel extra werk. In het geval van Eindhoven groeit het aantal casussen erdoor van 100 stuks naar 700 stuks. In april 2005 wordt de reclassering uit de inrichtingen bezuinigd en doet de medewerker maatschappelijke dienstverlening (MMD'er) zijn intrede. De MMD'er dient binnen tien dagen na begin van de detentie in beeld te hebben wie de gedetineerde is en waar hij vandaan komt. Daarnaast moet hij de gedetineerde binnen drie weken persoonlijk hebben gesproken. Ook brengt hij in kaart of de gedetineerde problemen heeft (of dreigt te hebben) met zijn identiteitsbewijs, onderdak, financiën en zorg op het moment dat hij uit detentie komt. De MMD'er legt zijn bevindingen vast in een screeningsformulier. Samen met de NAW-gegevens van de gedetineerde en diens VIP-nummer (registratienummer bij justitie) wordt dit formulier gestuurd naar de gemeente waar de gedetineerde vandaan komt.

72 uur na hun vrijlating. Deze eerste drie dagen zijn namelijk bepalend. Slagen we erin de (ex-)gedetineerde op te vangen, uit zijn oude netwerk te houden en vooral: perspectief te bieden, dan is er een reële kans dat hij* zijn gedrag structureel verandert. Is de sluitende aanpak nazorg in de eerste 72 uur na vrijlating niet goed geregeld, dan is de kans op recidive erg groot.

Wat kenmerkt de Eindhovense aanpak en maakt die aanpak succesvol? Wie dragen eraan bij? Welke ervaringen zijn opgedaan waarmee andere gemeenten hun voordeel kunnen doen en de overlast van (ex-)gedetineerden kunnen terugdringen? U leest het in dit boek. Wij wensen u veel genoeg met het lezen van deze uitgave en hopen dat het u inspireert.

Heeft u vragen of opmerkingen naar aanleiding van deze uitgave? Dan kunt u zich wenden tot Koby Kooijmans van Veiligheidshuis regio Eindhoven, k.kooijmans@eindhoven.nl.

* We spreken consequent van 'hij', maar een (ex-)gedetineerde kan ook een vrouw zijn. In de praktijk is ongeveer 93% van de gedetineerden van het mannelijk geslacht.

Veelpleger en ISD-maatregel

Een veelpleger is iemand die de laatste vijf jaar minstens driemaal vanwege een misdrijf is veroordeeld tot een vrijheidsbenemende straf, een taakstraf of een maatregel, waarvan minstens een in het afgelopen jaar. Als de reclassering heeft aangetoond dat andere trajecten zijn doorlopen en niet het beoogde effect hebben gehad, kan de rechter de veelpleger een ISD-maatregel opleggen. Dat betekent dat de persoon in kwestie wordt geplaatst in een inrichting voor stelselmatige daders (ISD) en voor een periode van maximaal twee jaar als het ware onder curatele wordt gesteld.

Doel van de ISD-maatregel is het gedrag van de veelpleger te verbeteren. Veel veelplegers leven grotendeels op straat, hebben weinig maatschappelijke bindingen, kunnen zichzelf nauwelijks redden en leiden een ongestructureerd leven. De langere vrijheidsbeneming die de ISD-maatregel biedt, maakt het mogelijk om zowel tijdens als na afloop van de detentie intensief te werken aan een ander gedrags- en levenspatroon, aan reïntegratie en resocialisatie.

Aanpak veelplegers: prioriteiten stellen

In 2009 telde Eindhoven 700 veelplegers. Die kun je niet allemaal gelijktijdig behandelen. Veiligheidshuis regio Eindhoven werkt met een geprioriteerde lijst van de honderd zeer actieve veelplegers. Deze lijst is opgesteld door het bureau veelplegers van de politie.

Sinds oktober 2004 is aan vijftig veelplegers op deze lijst een ISD-maatregel opgelegd. Stroomt iemand uit, dan wordt een nieuwe veelpleger in het programma opgenomen. Alle veelplegers uit Eindhoven zijn in principe gedetineerd in Vught.

Vijf leerzame jaren

Een goed begin...

'Een goed begin is het halve werk' mag dan een cliché zijn, voor (ex-)gedetineerden die vrijkomen is het haast een universele waarheid. De cijfers van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) bewijzen het. Slaagt een ex-gedetineerde er de eerste dagen na zijn invrijheidsstelling in weg te blijven uit zijn oude sociale netwerk en niet terug te vallen in oude, verkeerde gewoontes, dan is er een reële kans dat hij op het rechte pad blijft en een structureel ander leven gaat leiden. Lukt dat niet, dan is de kans groot dat hij terugvalt in zijn oude criminele gedrag, overlast veroorzaakt en uiteindelijk opnieuw in aanraking komt met justitie.

Recept voor recidive

Om te begrijpen hoe dat werkt, is het zinvol de praktijk die tot 2004 gemeengoed was in ogenschouw te kijken. Veroordeelden werden in de regel gedetineerd in de regio waar het delict was gepleegd. Was een inwoner van Eindhoven gearresteerd in Amsterdam, dan zat hij in principe in de hoofdstad zijn straf uit. Tijdens de detentie was er geen contact met instanties in Eindhoven. Niemand wist wanneer hij vrijkwam en zodoende was er ook geen opvang of begeleiding geregeld. Op een gegeven moment kwam de gedetineerde vrij met weinig anders dan een blauwe plastic zak met daarin zijn persoonlijke spullen en een treinkaartje. Zo kwam hij aan op het station van Eindhoven. In het slechtste geval had hij geen identiteitsbewijs, geen zorg (ziekttekostenverzekering), geen slaapplek, geen werk, geen inkomen en geen dagbesteding. Vaak wendde zo'n ex-gedetineerde zich dan tot zijn oude maten. De kans dat hij vervolgens in zijn oude, verkeerde gewoontes verviel, was groot. Het ontbreken van zorg en opvang bleek een recept voor recidive.

Analyse van deze situatie leverde een aantal gezichtspunten op. Ten eerste: om ex-gedetineerden uit Eindhoven goed te kunnen opvangen en begeleiden, is het van belang dat ze zoveel mogelijk in

de buurt van Eindhoven worden gedetineerd en dat deze inrichtingen en Veiligheidshuis regio Eindhoven elkaar informeren en samenwerken. Daarom probeert het team Nazorg van Veiligheidshuis regio Eindhoven veroordeelde ingezetenen van Eindhoven zo dicht mogelijk bij hun woonplaats gedetineerd te krijgen, bijvoorbeeld door overplaatsing aan te vragen. Momenteel zit 86% van alle Eindhovense gedetineerden vast in zeven inrichtingen in Noord-Brabant en Limburg. Met deze inrichtingen heeft Veiligheidshuis regio Eindhoven vergaande afspraken gemaakt. Het streven is ook met de penitentiaire inrichtingen in Arnhem te komen tot structurele samenwerking en informatie-uitwisseling. In dat geval zou sprake zijn van een dekking van 91%.

Onbetrouwbare informatie

Veel van de informatie die Veiligheidshuizen nodig hebben om ex-gedetineerden goed te kunnen opvangen, is aanwezig bij de inrichtingen. Het ligt dus voor de hand dat Veiligheidshuis regio Eindhoven nauw met deze inrichtingen samenwerkt. Zo kan immers worden voorkomen dat beide partijen nagenoeg dezelfde informatie vergaren. De informatie die de MMD'ers verzamelen, blijkt echter onbetrouwbaar. Gedetineerden vertellen vaak een sociaal wenselijk verhaal of geven gewoon een verkeerde voorstelling van zaken. Sommigen beweren sinds jaar en dag een baan te hebben terwijl ze al jaren een werkloosheidsuitkering ontvangen. Anderen stellen schuldenvrij te zijn terwijl ze alleen al aan WZI een behoorlijk bedrag moeten terugbetalen vanwege een ten onrechte ontvangen bijstandsuitkering. Verder kennen medewerkers van het team Nazorg van Veiligheidshuis regio Eindhoven bepaalde casussen goed, waardoor ze meteen weten dat de informatie van het screeningsformulier onjuist is.

Veiligheidshuis regio Eindhoven constateert vervolgens dat het zelf over veel informatie beschikt, omdat de partners in het Veiligheidshuis onderling informatie delen en bestanden kunnen koppelen. Zo kan het Veiligheidshuis zien wat voor inkomsten iemand heeft,

of hij een uitkering ontvangt, of hij schulden heeft, of hij bekend is bij hulpverlenende instanties, of de persoonsgegevens kloppen, of er kentekens op zijn naam staan en of geprobeerd is hem te helpen via bijvoorbeeld een schuldhulpverleningstraject of reïntegratietraject. Vanwege de onjuiste informatie op de screeningsformulieren enerzijds en de aanwezigheid van allerlei informatie anderzijds besluit het Veiligheidshuis de werkwijze om te draaien. Belandt een ingezetene van Eindhoven in een van de hiervoor bedoelde penitentiaire inrichtingen, dan krijgt het team Nazorg binnen twee dagen daarvan bericht: de zogenaamde eerstedagmelding. Binnen vijf dagen ontvangt de MMD'er dan de informatie die binnen de gemeente bekend is. De MMD'er completeert deze informatie vervolgens door met de gedetineerde in gesprek te gaan. Dan wordt bijvoorbeeld ook duidelijk of er kinderen in de woonplaats zijn achtergebleven en wat het arbeidsverleden en het opleidingsniveau van de gedetineerde is.

De MMD'er gaat ook na of de gedetineerde na detentie behoefte heeft aan onderdak. Is dat het geval, dan wordt hij aan de poort van de penitentiaire inrichting opgehaald. In het kader van het project 'Horizon' krijgt hij dan onderdak in combinatie met nazorg door het Leger des Heils. Het doel is uiteindelijk uit te stromen naar een zelfstandige woonruimte. In algemeenheid geldt dat de MMD'er in kaart brengt op welke van de vijf leefgebieden (identiteitsbewijs, dagbesteding, financiën, onderdak en zorg) de gedetineerde problemen heeft en of hij gemotiveerd is om een traject van zorg en arbeid of activering te volgen. Na de uitwisseling van gegevens

wordt de gedetineerde bezocht door één van de zes medewerkers van het REG-team ('reïntegratie ex-gedetineerden', onderdeel van het team Nazorg). Dit REG-teamlid gaat na of de gedetineerde bereid en gemotiveerd of te motiveren is om een programma van resocialisatie en reïntegratie te volgen.

Veiligheidshuis regio Eindhoven neemt vervolgens het initiatief om samen te werken met een aantal relevante ketenpartners die met (ex-)gedetineerden te maken hebben, zoals verslavingszorginstelling Novadic-Kentron, politie, Openbaar Ministerie, Geestelijke Gezondheidszorg Eindhoven (GGzE), Leger des Heils, Reclassering Nederland en woningbouwcorporaties. Daarmee is het net nog niet gesloten, het ontbreekt dan nog aan een instelling die vrijgekomen delinquenten als het ware op sleeptouw wil nemen en onderdak en dagbesteding

kan bieden. Daarop neemt Veiligheidshuis regio Eindhoven contact op met de Stichting St. Annaklooster*, een brede zorginstelling die - toeval of niet - op dat moment zit te broeden op plannen voor een opvangprogramma voor ex-gedetineerden. De concrete vraag vanuit Veiligheidshuis regio Eindhoven doet St. Annaklooster besluiten een nieuwe activiteit te starten: Rentree. Het motto van Rentree luidt: "Zonder huis, inkomen en/of daginvulling een nieuw leven starten: dat valt niet mee. Daarom begeleiden we ex-gedetineerden bij hun terugkomst in de maatschappij. Via een op maat gesneden zorgtraject en/of reïntegratietraject kunnen zij zelfstandig functioneren."

Rentree: onmisbare schakel

Rentree moet worden beschouwd als een onmisbaar onderdeel van

de succesvolle Eindhovense veelplegersaanpak. Deze instelling kan namelijk meerdere facetten van de zorg gelijktijdig oppakken: dagbesteding, onderdak, 24-uurs woonbegeleiding, schuldsanering en opnieuw leren omgaan met geld, met alles wat daarbij komt kijken, zoals rekeningen betalen, budgetteren en uitrekenen wat er nog overblijft om te besteden. Geen enkele instelling (in Eindhoven) is in staat zo'n veelomvattende begeleiding te bieden.

De begeleiding van Rentree is allerm minst vrijblijvend. Deelnemers die niet op het afgesproken tijdstip aanwezig zijn, worden opgespoord. Iemand kan eens in de fout gaan, maar na drie waarschuwingen is het einde verhaal. En als een deelnemer nog in een ISD-regime zit en in aanraking komt met justitie, moet hij mogelijk terug naar de gevangenis.

* Zie ook kader 'Adrie gooit het roer om'.

Adrie gooit het roer om

Voormalig veelpleger Adrie heeft bepaald geen ongelukkige jeugd waarin het ontbreekt aan liefde en aandacht. "Eerder het omgekeerde: ik werd nogal verwend. Het was eigenlijk een heel gewone jeugd."

Adrie heeft een vader (inmiddels overleden) en een moeder, een broer en een zus. Geen traumatische ervaringen, geen vervelende thuissituatie,

kortom weinig reden om de realiteit te ontvluchten en drugs te gebruiken. Toch gebeurt dat. "Ik was vreselijk nieuwsgierig, wilde alles uitproberen."

Het begint met softdrugs. "Ik was een jaar of zestien, mijn ouders hadden niets in de gaten. Vervolgens ben ik erin gaan handelen. Gewoon omdat het makkelijk geld verdienen was. Het ging allemaal op aan kleren en stappen." >

Wennen

De afspraken tussen Veiligheidshuis regio Eindhoven en de penitentiaire inrichtingen zijn helder en stevig. Dat was overigens voor beide partijen wennen. Zo komt het in het begin een paar keer voor dat een inrichting Veiligheidshuis regio Eindhoven belt met de mededeling dat een ISD'er in de extramurale fase nog diezelfde dag of daags erna wordt vrijgelaten. Omdat hierover niet eerder is gecommuniceerd, is er op dat moment geen begeleidingstraject klaar, waardoor de kans groot is dat het fout gaat. Verschillende gedetineerden worden daarom op aandringen van het Veiligheidshuis langer vastgehouden, totdat de begeleiding wel geregeld is. Inmiddels is de informatievoorziening vanuit de inrichtingen richting Veiligheidshuis regio Eindhoven goed georganiseerd. De inrichtingen weten uit ervaring dat de gedetineerden daadwerkelijk worden geholpen en niet aan hun lot worden overgelaten. Dat resulteert in goede afspraken.

Veiligheidshuis regio Eindhoven en de inrichtingen zijn tevreden over de onderlinge samenwerking en de resultaten – en zij niet alleen. Ook de politie is ermee ingenomen. De nieuwe praktijk maakt een eind aan de situatie waarin ex-gedetineerden steeds weer in hun oude gedrag vervallen omdat er na hun vrijlating geen hulp en begeleiding voorhanden zijn. De Eindhovense nazorgaanpak biedt ex-gedetineerden de kans een andere koers te varen.

Klaar, en dan?

De ISD-maatregel duurt maximaal twee jaar. Niet iedere veelpleger die zijn leven dankzij de intensieve begeleiding weer structuur heeft gegeven en op het rechte pad is gebleven, kan na twee jaar volledig op eigen benen staan. Vaak blijkt dat sommigen niet meer zonder een bepaalde vorm van begeleiding kunnen. Daarom verlenen WZI en GGzE een bijzondere vorm van nazorg aan, inmiddels, alle (ex-)gedetineerden. Leden van het REG-team (onderdeel van WZI Eindhoven) bezoeken cliënten als ze nog in detentie zitten, om de vijf leefgebieden op orde te krijgen. WZI heeft een eigen psycholoog en contracten met gespecialiseerde reïntegratiebedrijven en beziet het 'totale plaatje'. GGzE Eindhoven beschikt met Woenselse Poort en De Ponder over locaties waar mensen met meervoudige, complexe en vaak langdurende psychiatrische problemen worden behandeld. In zeer uitzonderlijke gevallen neemt de gemeente Eindhoven de financiering van een individueel traject voor haar rekening. Soms staat aan het eind van de ISD-maatregel nog (gevangenis)straf open. Het is niet erg motiverend voor een veelpleger als hij na het succesvol doorlopen van het ISD-traject alsnog de cel in moet om zo'n straf uit te zitten. Als de veelpleger zich in totaal vier jaar goed gedraagt (dus tot twee jaar na beëindiging van een tweejarig, succesvol doorlopen ISD-traject), kan de straf na overleg tussen het Openbaar Ministerie en Veiligheidshuis regio Eindhoven worden kwijtgescholden.

> De zaken veranderen als hij heroïne gaat snuiven. "Dan gaat het snel bergafwaarts. Je voelt je doodziek als je niet gebruikt. Bovendien is heroïne duur, dus er moet geld komen. Daarom ging ik stelen. Niet bij mensen thuis, alleen in winkels."

Adrie is een plaag voor de middenstand in de binnenstad en wordt geregeld opgepakt. Hij woont dan nog thuis, maar zijn ouders staan

machteloos. Soms staat Adrie na drie dagen weer op straat, soms gaat hij een paar maanden achter slot en grendel. Een gebed zonder end, totdat hij de ISD-maatregel opgelegd krijgt. "Daar baalde ik flink van, ook omdat ik niet goed wist wat het inhield. Wel was me duidelijk dat ik achttien maanden moest gaan zitten en dat het voorarrest er niet vanaf werd getrokken." In de gevangenis is er geen heroïne. "Eerst voelde ik me ontzettend

beroerd, maar op een bepaald moment had ik er geen behoefte meer aan. Ik ben toen gaan nadenken over waar het naartoe moest."

Het moest over een compleet andere boeg, vond hij. "Ze vroegen me of ik ervoor voelde een programma te doorlopen. Ze zouden me helpen en ik zou gaandeweg meer vrijheid krijgen. Ik heb toen ja gezegd. Waarom? Omdat ik zeker wist dat ik het op eigen kracht niet zou redden. Als je

buiten komt, word je van het kastje naar de muur gestuurd. Er is geen woning, geen geld. Het duurt weken voor je een uitkering krijgt. Wat moet je dan? Dan zoek je al gauw je oude maten weer op. Dat hoefde nu niet, er stonden mensen voor me klaar. Die waren verplicht me te helpen. Ik werd zelfs van de gevangenis in Vught opgehaald en naar het St. Annaklooster (brede zorginstelling in Eindhoven, red.) gebracht. Ik had meteen onderdak." >

Ervaringen en leergeld

Wisselwerking OM en Reclassering voor verbetering vatbaar

Zoals in de inleiding gesteld: de ketenpartners zijn van mening dat de aanpak van de veelplegersproblematiek nog kan worden verbeterd en het aantal veelplegers nog verder kan worden teruggebracht. Een van de punten waarop verbetering mogelijk is, is de wisselwerking tussen het Openbaar Ministerie en de reclassering. De rechter legt pas een ISD-maatregel op als de reclassering aanmerkelijk heeft gemaakt dat al het mogelijke is geprobeerd en niks heeft geholpen. Ook moet de veroorzaakte overlast een twee jaar durende ISD-maatregel rechtvaardigen.

In 2004 is mensen een ISD-maatregel opgelegd voor het weghalen van een HEMA-worst. Dit voorbeeld groeide uit tot een waar schrikbeeld voor veelplegers. Jos van Lokven (DJI Vught): "Je hoort gedetineerden nogal eens mopperen dat ze een ISD-maatregel van twee jaar kregen opgelegd vanwege een klein vergrijp. Dat getuigt van een tamelijk gekleurde kijk op de zaak. Als iemand een ISD-maatregel krijgt opgelegd, bestaat er al een heel dossier van hem en is de boot aan. Inderdaad kan een klein vergrijp dan de druppel zijn die de emmer doet overlopen en volgt oplegging van een ISD-maatregel. Maar dat is dan een optelsom. Overigens worden veelplegers die een ISD-maatregel boven het hoofd hangt daarvan schriftelijk op de hoogte gebracht en erop gewezen dat bij een

volgend delict mogelijk de ISD-maatregel volgt. Zo'n waarschuwing is voor sommigen aanleiding om het over een andere boeg te gooien."

In het 'justitieel casusoverleg' tussen politie, verslavingszorginstelling Novadic-Kentron en het Openbaar Ministerie wordt de carrière van iedere geprioriteerde veelpleger in beeld gebracht en bekeken of een bepaald traject kan voorkomen dat de veelpleger een ISD-maatregel krijgt opgelegd. Is dat niet het geval en komen de partners tot de conclusie dat alles is geprobeerd en geen enkele maatregel zoden aan de dijk heeft gezet, dan stelt dit overleg voor de veelpleger een ISD-maatregel op te leggen. Echter, lang niet alle veelplegers die het justitieel casusoverleg voordraagt voor een ISD-maatregel krijgen de maatregel ook daadwerkelijk opgelegd. Dat komt enerzijds omdat de rapporten van de reclassering soms ruimte laten voor andere trajecten en anderzijds omdat de rechter een objectief geschreven rapportage eist. Klinkt in een rapport een advies door, dan kan een rechter daar negatief op reageren. Wijst de rechter het verzoek om een ISD-maatregel op te leggen af, dan komt de veelpleger vrij. Doorgaans gaat hij dan door met het plegen van misdrijven en het veroorzaken van overlast. Er is op dat moment feitelijk sprake van een patstelling. De reclassering is van mening dat al het mogelijke is gedaan om een ISD-maatregel op te leggen, maar dat de rechter die heeft afgewezen. De rechter op zijn beurt oordeelt dat de veelpleger nog niet de kans heeft gehad om

> *Adrie krijgt een kamer in een huis waar enkele andere oud-gedetineerden wonen. "Ik had elektronisch toezicht. Iedere dag moest ik van acht uur 's ochtends tot zes uur 's avonds weg zijn om te werken. Dan had ik een uur om boodschappen te doen. Vanaf zeven uur moest ik weer binnen zijn."*

Adrie houdt zich aan de afspraken en beetje bij beetje wordt het regime versoepeld.

Ook weet hij het vertrouwen van St. Annaklooster te winnen. Sinds 1 november 2008 heeft hij zelfs een vaste aanstelling bij Rentree, een onderdeel van St. Annaklooster voor de reïntegratie van oud-gedetineerden. "Ik begeleid ongeveer 23 jongens en 2 meiden. Ze werken in een klusteam. De ene keer ontruimen we een woning, de andere keer doen we groenonderhoud of voeren we schilderwerk uit. Ik probeer ze klaar te stomen voor de maatschappij, voor een baan."

Niet iedereen slaagt voor die reïntegratie met vlag en wimpel. "Soms komen jongens niet op tijd opdagen of gaan ze weer in de fout. Niet goed, maar ik heb er wel begrip voor. Ik weet hoe moeilijk het is. Zelf heb ik het ook nog wel moeilijk gehad. Ik ben half september 2007 gestart met mijn traject en had toen rond kerst en oud en nieuw een terugval. Eén keer heb ik nog een xtc-pil geslikt. Ik voelde me daarna ontzettend kut. Ik baalde ervan dat ik er niet vanaf had kunnen blijven. Een terugval

kan altijd gebeuren. Daarom zul je me nooit horen beweren dat mij dat niet zal overkomen. Er zijn mensen die na dertig jaar weer terugzakken."

Alles overziend is Adrie trots. "Ik heb flink wat bereikt, vind ik. Ik heb een vaste baan en sinds augustus 2009 ook een eigen huis. Een hele verandering, mede dankzij de ISD-maatregel. Want nogmaals: zonder begeleiding was het me niet gelukt." ■

een ander traject te doorlopen om aldus de ingrijpende ISD-maatregel te voorkomen. Uiteindelijk volgt na verloop van tijd dan toch vaak een ISD-maatregel, maar is in de tussentijd veel kostbare tijd verloren gegaan. Op dit punt is nog het nodige te verbeteren, vindt Van Lokven. "Gedetineerden weigeren nogal eens informatie te geven omdat ze geen zin hebben in een ISD-maatregel. In zo'n geval meldt de reclassering de rechter dat het niet mogelijk is een rapport op te stellen. Daar hebben we nog eens kritisch naar gekeken. We vinden dat de reclassering op grond van het dossier dat er ligt wel degelijk in staat moet zijn om een rapport op te stellen, ook zonder medewerking van de gedetineerde. We hebben daarover afspraken gemaakt. Hopelijk leidt het tot betere rapporten."

Aanpak veelplegers: de kosten en de baten

Eindhoven is gemeten naar inwonertal de vijfde stad van Nederland en telde op 1 januari 2008 ruim 210.000 inwoners. Het zoet van een succesvolle veelplegersaanpak en nazorg (ex-)gedetineerden is de stad niet aan komen waaien. Het vergde flinke investeringen. Sommige gemeenten beweren daar geen budget voor te hebben of zeggen teveel gedetineerden te hebben. Of dat klopt, valt te betwijfelen. Gemeenten ontvangen immers vanuit het grotestedenbeleid geld om typische grootstedelijke problemen zoals de door veelplegers veroorzaakte overlast aan te pakken – en wel naar rato van het aantal inwoners. Daarnaast pakt het alternatief – de zaak op zijn beloop laten – hoogstwaarschijnlijk veel ongunstiger uit. Niet alleen in financiële zin, maar ook omdat een relatief kleine groep veelplegers veel overlast veroorzaakt en burgers een gevoel van onveiligheid bezorgt. Om de overlast van ex-gedetineerden te beteugelen en dus recidive te verminderen heeft Eindhoven de volgende investeringen op het personele vlak gedaan:

Het Team Nazorg is gepositioneerd binnen het Veiligheidshuis regio Eindhoven en ziet er als volgt uit:

- 1 senior projectleider, schaal 12
- 1 projectleider, schaal 11
- 1 junior projectleider, schaal 10
- 6 leden van het Team REG (reïntegratie ex-gedetineerden), schaal 8
- 1 ondersteunend medewerker

Samenvatting: de kritische succesfactoren van de Eindhovense aanpak

- Veroordeelden zoveel mogelijk gedetineerd in de omgeving van Eindhoven
- Nauwe samenwerking en goede informatie-uitwisseling met de inrichtingen
- Bezoek aan gedetineerden in inrichting
- Vroegtijdige start van het programma (reeds tijdens detentie)
- Doorzorg in plaats van nazorg; de begeleiding begint al tijdens de detentie in aansluiting op reeds voor detentie in gang gezette begeleidingen wordt door de detentie niet onderbroken
- St. Annaklooster: compleet pakket aan begeleiding (onderdak, beheer van financiën, dagbesteding, eventueel toeleiding naar reïntegratiebedrijf en/of begeleiding in zorg) voor 'zwaardere' gevallen
- 'Horizon': onderdak en begeleiding voor 'lichtere' gevallen

Een voorzichtig resultaat

Sinds 2006, een jaar nadat Eindhoven fors is gaan investeren in nazorg, is het aantal uitgestroomde gedetineerden drie jaar op rij gedaald. Dat die daling volledig is toe te schrijven aan de Eindhovense veelplegersaanpak is niet waarschijnlijk, maar dat de aanpak effect sorteert is zonneklaar.

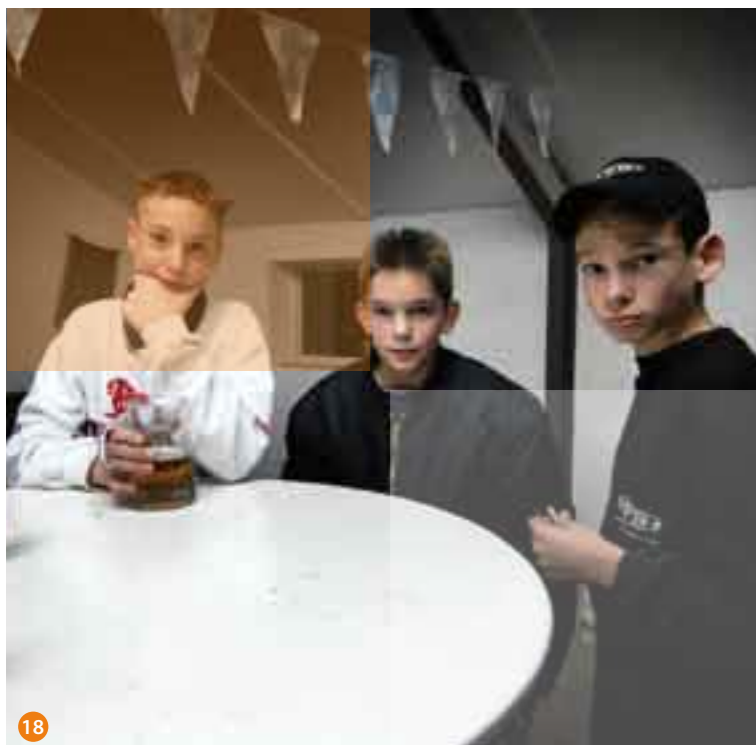
Eindhoven	2005	2006	2007	2008	2009
Uitstroom gedetineerden	740	798	751	648	579

Nazorg jeugd

Sinds 1 januari 2009 is in Eindhoven ook de nazorg jeugd geregeld. Daartoe is een trajectberaad in het leven geroepen met vertegenwoordigers vanuit Bureau Jeugdzorg, jeugdreclassering, de jeugdrichting, GGzE (Geestelijke Gezondheidszorg Eindhoven) en Veiligheidshuis regio Eindhoven, onder voorzitterschap van de Raad voor de Kinderbescherming.

Het trajectberaad bespreekt in een periodiek overleg alle casussen van jongeren uit Eindhoven die in een straf-inrichting zitten en stelt vast wat voor nazorg nodig is op het gebied van wonen, werken, opleiden, schuldenproblematiek, dagbesteding en eventuele psychische zorg. Het uiteindelijke doel is dat de jongere aan de slag gaat met een opleiding of met al dan niet betaald werk - en in ieder geval niet op straat belandt.

Overal in Nederland wordt dit trajectberaad gevoerd; het is dus niet uniek voor Eindhoven. Wel bijzonder is dat in Eindhoven ook de GGzE en de gemeente Eindhoven (via het Veiligheidshuis) in het beraad participeren. Of de aanpak vruchten afwerpt, is nog niet te zeggen. Wel is duidelijk dat er een wereld te winnen valt, aangezien zestig procent van de jongeren die in jeugddetentie hebben gezeten recidiveert.

Marieke Stam

Ministerie van Justitie

“Sluitende aanpak nazorg werpt vruchten af”

Nog maar enkele jaren geleden verschilden het ministerie van Justitie en de gemeenten hartgrondig met elkaar van mening over het antwoord op de vraag wie van hen verantwoordelijk was voor goede nazorg. Inmiddels is er overeenstemming, geld en een gezamenlijke focus. Programmamanager sluitende aanpak nazorg Marieke Stam is er blij mee. “Het lijkt erop dat de eerste resultaten van ons beleid zichtbaar worden.”

Zeventig procent recidive, dat is ongeveer synoniem aan dweilen met de kraan open. Het kabinet Balkenende II zette daarom sterk in op een persoonsgerichte aanpak, zowel bij de strafoplegging als bij de tenuitvoerlegging van straffen. De persoonsgerichte aanpak ‘avant la lettre’ was de veelplegeraanpak die reeds daarvoor was ingezet. Voor de invoering van de Inrichting voor Stelselmatige Daders (ISD) werd er slechts naar het delict van een veelpleger gekeken en niet naar het delictverleden en de achterliggende problematiek. Gevolg: draaideurcriminaliteit. De ISD-maatregel, die maximaal twee jaar duurt, biedt de gelegenheid om veelplegers te ondersteunen bij het aanleren van structureel ander gedrag, waardoor het levenspatroon wordt doorbroken. Deze aanpak blijkt te werken: inmiddels is de recidive onder zeer actieve veelplegers gedaald met 4,7%. Het aandeel van de zeer actieve veelplegers in het totale aantal jaarlijkse antecedenten daalde van 10% naar 6,9%. Dat is een relatieve daling van bijna 30%.

Gezien het succes van het veelplegerbeleid heeft het kabinet er in 2007 voor gekozen om de persoonsgerichte aanpak te verbreden. Zo wordt er ingezet op ruimere toepassing van voorwaardelijke straffen. De combinatie van op maat gesneden voorwaarden en een strikt toezicht op naleving maakt dat deze sanctie effectiever is dan de korte gevangenisstraf. Ook bij de tenuitvoerlegging van de gevangenisstraf wordt meer persoonsgericht gewerkt, waarbij vergelding en beveiliging aangevuld worden met activiteiten gericht op de terugkeer naar de samenleving. Om die terugkeer verantwoord te laten plaatsvinden is een nauwere samenwerking tussen gevangeniswezen en gemeenten noodzakelijk. In dat kader is in juli 2009 het Samenwerkingsmodel ‘Nazorg volwassen (ex-)gedetineerde burgers’ gesloten tussen het ministerie van Justitie en de VNG. Hierin zijn de gezamenlijke ambities en wederzijdse taken en verantwoordelijkheden van Justitie en gemeenten vastgelegd. Dit samenwerkingsmodel maakt een einde aan de onduidelijkheid die er tot dan toe heerste over wie voor nazorg verantwoordelijk is. Ook is er overeenstemming gekomen over de financiering van nazorg: gemeenten krijgen voor 2010 en 2011 additionele middelen om de gemeentelijke nazorgcoördinatie verder te versterken.

Integrale aanpak

De doelstelling van het programma is dat eind 2010 tachtig procent van alle (ex-)gedetineerde burgers bij het verlaten van de gevangenis beschikt over de noodzakelijke basisvoorzieningen: een identiteitsbewijs, huisvesting, inkomen, een plan voor schuldhulpverlening en noodzakelijke geestelijke gezondheidszorg of verslavingszorg.

Kern van de sluitende aanpak nazorg is een integrale aanpak in combinatie met een scherpe vaststelling van de problemen en informatie-uitwisseling. Marieke Stam, programmamanager sluitende aanpak nazorg bij het ministerie van Justitie, licht toe: "Gemeenten kennen de gedetineerde vaak beter dan de penitentiaire inrichting. In veel gevallen zat de gedetineerde al in zorg- of hulpverlening voordat hij opgepakt werd. Het is zonde om van die kennis geen gebruik te maken. Het is zaak dat het gevangeniswezen en gemeenten deze informatie met elkaar delen om zo tot een gericht nazorgtraject te komen dat de betrokkene helpt om weer normaal in de samenleving te kunnen functioneren. Om die reden hebben we het Digitaal Platform Aansluiting Nazorg ontwikkeld (zie kader, red.). Via dit systeem communiceren de Medewerker Maatschappelijke Dienstverlening van het gevangeniswezen en de gemeentelijke coördinator nazorg met elkaar over de nazorg. In het kader van de modernisering van het gevangeniswezen wordt gewerkt aan betere screening van gedetineerden op problemen en een nauwere samenwerking met de maatschappelijke partners, zodat de detentie beter benut wordt om de problemen structureel aan te pakken. Veel gemeenten zijn zich inmiddels bewust van het belang van nazorg en van de mogelijkheid om problemen zoals overlast en criminaliteit te voorkomen door de terugkeer van een gedetineerde goed voor te bereiden."

Om de resocialisatie tot een succes te maken, focust de sluitende aanpak nazorg sterk op de vijf leefgebieden: identiteitsbewijs, onderdak, inkomen uit werk of een uitkering, schuldhulpverlening en zorg. Stam: "Uit onderzoek blijkt dat de eerste 72 uur na detentie cruciaal zijn; als basale zaken niet geregeld zijn, is het risico op terugval levensgroot. Met name verslaafde gedetineerden zijn vaak hun identiteitsbewijs kwijt. Dan kom je in een vicieuze cirkel terecht. Zonder identiteitsbewijs kun je geen uitkering aanvragen, geen bankrekening openen of evenmin jezelf inschrijven voor een woning. Bovendien kost een nieuw identiteitsbewijs pakweg tachtig euro. Hoe wil je dat bedrag betalen als je geen geld hebt en geen uitkering kunt aanvragen omdat je geen identiteitsbewijs hebt?"

Het begint dus met een identiteitsbewijs. Daarna moet er snel geld zijn. Stam: "Je kunt mensen niet drie weken op hun uitkering laten wachten. Hoe moeten ze dan in de tussentijd leven? Dat is bijna vragen om problemen. Dus: een voorschot regelen. Hetzelfde geldt voor onderdak en dagbesteding. Door op deze terreinen oplossingen te bieden, verkleinen we de kans op recidive. Overigens wordt de gedetineerde actief betrokken bij het nazorgtraject en moet hij een aantal dingen zelf regelen. Voor velen is een 'basispakket' voldoende om op een goede manier terug te keren. Voor diegenen waar er meer aan de hand is, zijn er mogelijkheden om gedragsinterventies te volgen of geplaatst te worden in een zogenaamd Penitentiair Psychiatrisch Centrum."

Snel aan de slag

Gelet op de gemiddelde detentieduur moet er snel worden gehandeld. Stam: "Een paar jaar geleden hebben we geïnventariseerd hoe lang mensen vastzitten. Daaruit bleek dat 85% van de gedetineerden minder dan een halfjaar in hechtenis zit en ongeveer 65% zelfs korter dan twee maanden. Met andere woorden: voordat je echt met een reïntegratieplan aan de slag kunt, is de persoon in kwestie vaak al weer in vrijheid gesteld. Dat maakt dat we er haast mee moeten maken. We beschouwen detentie niet langer als een separate fase waarin alles stilligt, maar als een tussenfase waarin de resocialisatie alvast zo goed mogelijk in gang moet worden gezet."

Over wie verantwoordelijk is voor nazorg en wie het moet betalen, is een tijdlang gebakkeleid tussen het rijk en de gemeenten. Inmiddels hebben het rijk en de Vereniging Nederlandse Gemeenten een akkoord bereikt. Stam: "Het ging onder meer over wat de kosten voor de nazorg zouden zijn en wie die zou moeten dragen. Natuurlijk is dat een relevante vraag, maar minstens zo interessant is de vraag wat het oplevert. Investerings in goede nazorg besparen ons veel ellende. Niet alleen omdat daardoor de economische schade en het gevoel van onveiligheid worden verminderd, maar ook omdat het de participatie van burgers bevordert. Dat is in het belang van Justitie én gemeenten. Maar het gaat niet vanzelf. Ook hier gaan de kosten voor de baten uit."

Het jaar 2010 staat in het teken van de invoering van het samenwerkingsmodel nazorg. De landelijke afspraken moeten praktisch vertaald worden en binnen gemeenten en penitentiaire inrichtingen ingevoerd worden. Daarvoor is zowel binnen het gevangeniswezen als bij de VNG een implementatieadviseur aangesteld die daarbij gaan ondersteunen. Omdat Justitie wil kunnen volgen of alle inspanningen het gewenste effect hebben, heeft het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) opdracht gekregen een monitor te ontwikkelen voor de vijf leefgebieden van ex-gedetineerden. Een monitor die antwoord moet geven op de vraag hoeveel mensen daadwerkelijk beter uit de gevangenis komen dan ze erin gingen. Stam: "Ik ben hoopvol gestemd. Er zijn signalen dat de recidive daalt. Uit recent WODC-onderzoek blijkt dat de tweejaarsrecidive van volwassen gedetineerden ten opzichte van 2002 met 4,9 procentpunten is gedaald. Dat is goed nieuws. Dat we vooruitgang boeken, is een gezamenlijk succes. Als je een paar jaar geleden vroeg wie verantwoordelijk was voor goede nazorg, wezen het ministerie van Justitie en gemeenten naar elkaar. Nu doen we het samen."

Lichtpuntjes dus, al zijn er ook nog aandachtspunten, zoals de wisselende kwaliteit van de geboden nazorg. "Eindhoven is al heel ver,

maar veel gemeenten hebben nog een behoorlijk lange weg te gaan. De nazorg is nog teveel afhankelijk van personen, gemeentelijke diensten weten elkaar niet altijd te vinden en de informatiehouding is niet goed op orde. Dat moet anders. Goede nazorg moet verankerd zitten in de organisaties, van de wethouder tot de werkvloer."

Digitaal Platform Aansluiting Nazorg

Het Digitaal Platform Aansluiting Nazorg (DPAN) is in 2005 ontwikkeld als een instrument om gemeenten vanuit het gevangeniswezen te informeren over de terugkeer van (ex)gedetineerde burgers. Het platform bevat informatie op de leefgebieden identiteitsbewijs, huisvesting, inkomen, schulden en zorg. DPAN kan door gemeenten via Gemnet benaderd worden, uiteraard binnen een beveiligde omgeving. Tevens bevat DPAN een algemeen gedeelte dat dient als kennisnet. Hier staan belangrijke documenten, worden recente ontwikkelingen beschreven en kunnen vragen worden gesteld. Inmiddels zijn er in 406 gemeenten coördinatoren nazorg aangesteld en zijn 274 gemeenten aangesloten op DPAN. DPAN wordt op dit moment vernieuwd om te zorgen dat het systeem betrouwbaarder wordt en om gemeenten in staat te stellen om het gevangeniswezen te informeren over de gedetineerde.

U vindt dit platform op www.gemnet.nl. Ga naar 'content' en klik dan rechts op 'Digitaal Platform Aansluiting Nazorg'.

Jaap Frerichs

Politie Eindhoven

Meten is weten. Daarom registreert de politie alle processen-verbaal die zijn opgemaakt. Een optelsom is snel gemaakt. Veelplegers lopen zodoende al gauw in de gaten. De eerste stap is de veelpleger op de huid zitten. Werpt dat geen vruchten af, dan legt Jaap Frerichs (politie Eindhoven) de casus van de bewuste veelpleger voor aan het justitieel casusoverleg. Vaak belandt de persoon in kwestie dan op een lijst van geprioriteerde veelplegers. Het is een carrousel van veelal kansarme gevallen. Maar niet altijd, aldus Frerichs. "Soms is er koffie met taart."

“Honderd fietsen is een BMW”

Het beleid ten aanzien van veelplegers valt uiteen in drie fasen. De politie zit aan de voorkant: de fase van opsporing en preventie. De tweede fase is die van repressie: detentie of een andere vorm van straf. De derde fase is nazorg. Hoewel de politie formeel geen taak heeft op het gebied van nazorg, heeft ze er wel invloed op. Immers, effectieve en aanhoudende repressie kan veelplegers ertoe bewegen hun gedrag te veranderen, zodat ze nooit in de nazorgfase belanden. Het oude Nederlands gezegde - voorkomen is beter dan genezen - doet nog altijd opgeld. Daarnaast is de politie bij uitstek de instantie die over cijfers beschikt; geen derde fase zonder een eerste (en tweede).

Januari: ijkpunt

Jaap Frerichs bemant met twee collega's bij de politie Eindhoven fulltime het bureau veelplegers. "Ieder jaar stellen we op grond van de criteria van de procureurs-generaal een lijst op van veelplegers, zeer actieve veelplegers en stelselmatige daders. Toen we dat in januari 2009 deden, rolde daar een lijst van 700 personen uit, op een bevolking van ongeveer 212.000 inwoners. Dat is overigens veel minder dan vijf jaar geleden: toen waren het er ongeveer 1.200."

Zevenhonderd mensen op de huid zitten en op de voet volgen, is ondoenlijk. Frerichs: "Daarom concentreren we ons op de mensen die de meeste overlast veroorzaken: de stelselmatige daders. Ieder jaar is januari het ijkpunt. Dan filteren we uit het bestand van 700 mensen honderd geprioriteerden. Meestal hanteren we als criterium dat tegen de persoon in kwestie minstens tien keer een proces-verbaal is opgemaakt, waarvan één in het voorgaande jaar. Maar het komt ook voor dat er iemand op aandringen van de officier van justitie of de

reclassering op de lijst wordt geplaatst. De volgende stap is dat we deze lijst ter beschikking stellen aan de politieafdelingen, maar ook aan de ketenpartners.”

Draaideurcriminelen

De mensen op de lijst met geprioriteerden kampen over het algemeen met een cocktail aan problemen, aldus Frerichs. “Ze zijn vaak dakloos, geven overlast, zijn verslaafd, dealen en hebben psychische problemen. Het is de zelfkant van de maatschappij. Op velen is de term ‘draaideur-crimineel’ van toepassing. Ze zijn amper vrij of gaan al weer in de fout. Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van justitie heeft becijferd dat ze gemiddeld drie tot zes misdrijven per dag plegen. Let wel: geregistreerde misdrijven - want ondernemers zien vaak af van aangifte doen omdat het te veel tijd kost. De schade die veelplegers berokkenen, is vele malen groter dan de opbrengst van hun misdrijven - nog afgezien van het leed dat ze mensen berokkenen. Het zijn vaak onverbeterlijke mensen, tenzij we hen op de huid zitten.”

In een ‘HKS-systeem’ (herkenningssysteem) leggen Frerichs en zijn collega’s alle in Eindhoven opgemaakte processen-verbaal vast. “Het is een kwestie van registreren en tellen. Dat is nodig om te kunnen komen tot de persoonsgerichte aanpak die de veelplegersaanpak kenmerkt. Ons rechtssysteem is namelijk over het algemeen zaakgericht. Dat houdt onder meer in dat je voor het stelen van een gloednieuwe, peperdure auto zwaarder wordt gestraft dan voor het weghalen van een fiets. Bij veelplegers gaat het echter om een optelsom van – bijvoorbeeld – fietsen. Honderd fietsen maakt als het ware een BMW. Je moet dus zorgvuldig registreren, zodat je de volle omvang van het probleem in beeld hebt en kunt aantonen dat een zwaardere maatregel – een ‘ultimum remedium’ – op zijn plaats is.”

Richeltje

Het hoeft zover overigens niet te komen, aldus Frerichs, mits de persoon in kwestie bereid is van koers te veranderen. “De justitiële case-managers van verslavingszorginstelling Novadic-Kentron gaan ook met veelplegers aan de slag als er geen justitieel kader is. Zo’n casemanager probeert de man ertoe te bewegen mee te werken, door hem de beide perspectieven te schetsen: ofwel steeds maar weer opgepakt en opgejaagd worden ofwel een ander leven leiden en rust vinden. Dat laatste valt niet mee. Deze mensen lopen op een richeltje. Vergelijk het met iemand die na jaren roken als een schoorsteen met roken is gestopt. Komt er een moment van stress, dan grijpen mensen vaak weer naar een sigaret. Zo is het met veelplegers ook. Maar goed: ook al is een modelleven niet realistisch, verbetering behoort wel tot de mogelijkheden. Als iemand nog drie in plaats van dertig keer per jaar in aanraking komt met justitie, is er heel wat gewonnen. Zeker vanuit maatschappelijk perspectief.”

Verbeterpunt

Net als zijn collega’s op straat is Frerichs blij met de gestage afname van het aantal veelplegers in Eindhoven. Wel houdt hij een slag om de arm. “Want het is ieder jaar weer spannend als we in januari de balans opmaken. Toch denk ik dat je gerust kunt stellen dat nazorg in Eindhoven zijn vruchten afwerpt, al kan het nog beter. Zo zou het een verbetering zijn als de persoon die bij de reclassering het rapport maakt dezelfde persoon is als degene die toezicht houdt. Dat is nu niet altijd het geval. Daardoor bevat het rapport niet altijd alle relevante informatie die in het casusoverleg is besproken.”

Een ander punt van zorg is volgens Frerichs dat in ons land mensen met psychische problemen slechts zelden gedwongen worden opgenomen. “Er lopen talloze mensen rond die echt uitbehandeld zijn.

Die gaan kopje onder in de maatschappij. Dergelijke mensen zou je moeten huisvesten in een min of meer gesloten woonvorm voor geestelijke gezondheidszorg.”

Eenduidigheid in beleid zou ook helpen, meent Frerichs. “In Eindhoven wordt bij wijze van proef aan sommige verslaafden medicinale heroïne verstrekt. Daardoor is de overlast die deze verslaafden veroorzaakten aanzienlijk afgenomen. In Helmond, nog geen twintig kilometer van Eindhoven vandaan, wil men daar niet aan. Daar wenst men niet te betalen aan de verslaving van veelplegers. Dat is aan de ene kant te begrijpen, maar aan de andere kant ook jammer. De kosten van het verstrekken van medicinale heroïne zijn namelijk veel lager dan de economische schade die veelplegers met hun misdrijven veroorzaken. En dan hebben we het nog niet over de verstopping in het justitieel apparaat. Een overtreder aanhouden en afvoeren kost twee tot drie uur en met de afhandeling van een misdrijf zijn al gauw zes uur gemoeid. En je moet ze wel op de huid zitten en meenemen. Veelplegers moeten als het ware ziek worden van het feit dat ze ambtshalve worden gestalkt, anders gaan ze onverstoord door.”

Koffie en taart

Hardnekkige problemen, sombere bespiegelingen. Zijn er geen lichtpuntjes? Frerichs: “Jawel, incidenteel. Je naam wordt van de lijst van geprioriteerde veelplegers geschrapt als je een kalenderjaar lang geen misdrijven hebt gepleegd. Dat komt voor. Waarschijnlijk heeft zo iemand dan verkering gekregen of is hij het beu voortdurend door ons in de gaten te worden gehouden. Wordt iemands naam van de lijst geschrapt, dan brengen we hem daarvan op de hoogte. We nodigen hem dan uit op het politiebureau en dan is er koffie en taart. Dat is inmiddels een keer of acht voorgekomen.”

Ton Willemsen

Openbaar Ministerie

Informatie delen, snel schakelen en zo komen tot betere resultaten. Officier van justitie Ton Willemsen was al voorstander van intensieve samenwerking tussen ketenpartners nog voor het justitieel casusoverleg werd ingevoerd.

“Scenario’s bedenken en consequent toepassen”

Voordat Ton Willemsen advocaat-generaal (officier van justitie in hoger beroepszaken) werd, was hij jarenlang jeugdofficier. “In die hoedanigheid heb ik me sterk gemaakt voor een nadrukkelijke regisseursrol en een betere onderlinge afstemming tussen ketenpartners. Dat werkte. Dan werkt het ook voor volwassenen, dacht ik.”

De kern van het probleem was volgens Willemsen dat er alleen maar veelplegers bijkwamen en er geen afvielen. Daarom nam hij het initiatief tot een justitieel casusoverleg veelplegers avant la lettre. Op dat moment was er in Eindhoven nog geen veiligheidshuis maar een zogenaamd frontoffice van justitie. “Dat overleg was hard nodig. De hele keten was opgeknipt in drie van elkaar gescheiden trajecten, te weten preventie, repressie en nazorg. Het voortraject betrof de personen die veel overlast veroorzaakten en bijvoorbeeld al wel contact hadden met de GGZ, maar nog niet zo vaak met Justitie in aanraking waren gekomen. Zeg maar de kweekvijver voor de tweede fase ofwel het repressieve traject, waarin de politie een verdachte opspoort, een proces-verbaal opmaakt, dat voorlegt aan het OM, het OM naar de rechter gaat en het al dan niet komt tot een sanctie, bij een veelpleger vaak een gevangenisstraf. Als die straf was uitgezeten, volgde de derde fase. Terug de samenleving in. Met een blauwe plastic tas bij de poort van de gevangenis staan, dus zonder nazorg,

zonder voorzieningen. Ondanks alle goede bedoelingen vond dan al snel een terugval in oude patronen plaats. Op die manier maak je van een kansarm iemand al snel een kansloos iemand. Een draaideurcrimineel.”

Scenario's

Steeds weer kwamen dezelfde gezichten bij hem voorbij. Willemsen: “Iedereen in de keten deed enorm zijn best, maar de veelplegers kwamen doorgaans per kerende post terug. Met een heel eenvoudig denkmodel – het STAR-model – hebben we daarin verandering proberen te brengen. In dat model beschrijf je vier stappen: de situatie, de taken van de partners, de gezamenlijke acties en het resultaat. Uiteraard gaat het vooral om de ‘r’ van resultaat.”

Welbeschouwd is het systeem een bundeling van krachten: de ketenpartners slaan de handen ineen en beschrijven scenario's. Willemsen: “Als je pas bedenkt wat de vervolgstap moet zijn als iemand een strafbaar feit pleegt, ben je te laat. Dan loop je als een blind paard achter de wagen aan. Je moet bijhouden wat er ondernomen is om iemands gedrag te corrigeren en vooruitdenken. Ketenpartners moeten op voorhand afspreken: we trekken nu dit instrument uit de kast en als het niet werkt, gaan we meteen over tot plan B. Kortom: de regie ligt bij de overheid, niet bij de veelpleger. Je moet de veelpleger geen ontsnappingsmogelijkheden bieden.”

Ambtshalve stalken

Willemsen schetst de huidige praktijk in Eindhoven. “Als iemand in overleg met alle partners is bestempeld tot geprioriteerde veelpleger,

wordt hij daarvan mondeling en schriftelijk op de hoogte gebracht. Wil hij meewerken aan gedragsverandering, dan bieden we hem op dat moment hulp en steun. Wil hij niet meewerken, dan delen we hem mee wat de consequenties zijn als hij weer opnieuw met politie en justitie in aanraking komt. Dat kan betekenen dat in een dergelijk geval bij de rechter een ISD-maatregel gevorderd zal worden. Dat betekent dat de veroordeelde veelpleger twee jaar bij wijze van spreken onder curatele staat en dat hij in ieder geval een deel van die tijd in de gevangenis zit. Een gedeelte kan uitgevoerd worden buiten de gevangenis. Houdt een ISD-er zich daar niet aan de voorwaarden, dan wordt hij zonder pardon teruggeplaatst naar de gevangenis. Werkt hij mee, dan wordt hij geholpen bij zijn terugkeer in de samenleving. Werkt hij niet mee, dan zit hij twee jaar vast. De bescherming van de samenleving staat dan centraal.”

Deze aanpak leidde ertoe dat Eindhoven op een gegeven moment relatief veel ISD'ers had. Willemsen: “Dat kwam niet omdat Eindhoven veel meer veelplegers had of heeft dan andere gemeenten van die grootte. Het zat hem in onze werkwijze, onze lijst van geprioriteerde veelplegers en onze scenario's. We konden precies laten zien wat er in het voortraject was ondernomen. Als we na een nieuw begaan strafbaar feit naar de rechter-commissaris gingen, hadden we een heel pakket met informatie klaar en konden we laten zien dat alle andere interventies tot niets hadden geleid.”

Combinatie van problemen

Sprekend over de problematiek van veelplegers wisselt Willemsen voortdurend van perspectief. Het ene moment beziet hij de situatie

door de ogen van burgers en ondernemers die (economische) schade lijden, het andere moment kruipt hij in de huid van de veelpleger. “Veelplegers kampen bijna altijd met meerdere problemen, zoals een verslaving in combinatie met psychische problematiek of zwakbegaafdheid. Ik ben met veelplegers zelf gaan praten. Over het algemeen gaat het om mensen aan de zelfkant van de samenleving. Mensen die er bijna in gespecialiseerd zijn voor open doel te missen. Hun gedrag zit diep ingesleten en is moeilijk te veranderen. Toch moeten we dat proberen. De ISD-maatregel biedt daartoe de mogelijkheid, vooral vanwege de persoonsgerichte benadering, gericht op gedragsverandering. De veelpleger heeft de keuze: winnen of verliezen. Nogmaals, velen missen voor open doel. Maar als een gedeelte van de veelplegers door de gekozen aanpak een ander leven gaat leiden of veel minder vaak over de schreef gaat, hebben we als samenleving veel gewonnen.”

Win-winsituatie

Bestrijding van de veelplegersproblematiek heeft pas echt kans van slagen als er zowel voor de veelpleger als voor de samenleving wat te winnen valt. Goede nazorg vergroot de kans op gedragsverandering. Doordat huisvesting en daginvulling geregeld zijn, heeft een veelpleger voor het eerst sinds lange tijd wat te verliezen. Wanneer hij niet opnieuw met politie en justitie in aanraking komt, kunnen bovendien oude openstaande straffen worden kwijtgescholden. Ook de samenleving heeft daar baat bij. Niet alleen omdat veelplegers grote economische schade en veel psychisch leed veroorzaken, maar ook omdat de bestrijding van veelplegers erg kostbaar is.

Rob Platzbeecker

Penitentiaire inrichting Roermond

In detentie, vrij, in de fout en weer in detentie: Rob Platzbeecker (PI Roermond) maakte het maar al te vaak mee. "In feite waren we mensen aan het rondpompen en achteraf gezien deden we het ook niet slim. We sneden tijdens de detentie alle banden met de samenleving door en van nazorg was geen sprake." Inmiddels gaat het in Limburg een stuk beter, met dank aan de levensloopbenadering.

Het is een opvallend contrast: de streng voor de buitenwereld afgeschermd omgeving van de penitentiaire inrichting Roermond versus de bijna onbegrensde wijze waarop Rob Platzbeecker de buitenwereld in Roermond naar binnen haalt.

Platzbeecker is directeur van de unit trajectfacilitering. Deze unit begeleidt trajecten van gedetineerden en streeft daarbij nadrukkelijk naar ketensamenwerking en informatie-uitwisseling. Daarnaast geeft hij leiding aan het ketenbureau gevangeniswezen Limburg. De penitentiaire inrichtingen in Limburg werken vanuit de levensloopbenadering, zo vertelt hij. "Onze trajecten beginnen meestal nog voordat de gedetineerde binnenkomt en gaan vaak nog door als hij al weer op vrije voeten is." De levensloopbenadering is een fundamentele keuze, vindt Platzbeecker. "We hebben voor deze werkwijze gekozen op grond van wetenschappelijk onderzoek van Nelissen Onderzoek & Advies (zie kader, red.). Hun onderzoeken hebben aangetoond dat we detentie te veel beschouwen als een afzonderlijke fase - een fase waarin zo'n beetje alle banden met de samenleving worden doorgesneden - en dat deze werkwijze niet bijdraagt aan oplossing van de problemen. Detentie moet je niet zien als een onderbreking van iemands leven, maar als een onderdeel ervan. Een fase."

Doorpakken tijdens detentie

Er zijn volgens Platzbeecker goede redenen om de detentie tijd ten volle te benutten voor interventies. "De GGZ heeft vaak moeite de mensen te vinden die zorg nodig hebben. Vele van hen leiden een zwervend bestaan. Bovendien wijzen ze buiten op straat zorg vaak

"Levensloopbenadering verkleint kans op recidive"

Wetenschappelijke onderbouwing

De levensloopbenadering die de penitentiaire inrichtingen in Limburg hanteren, stoelt op de bevindingen van Nelissen Onderzoek & Advies. Dit bureau is gespecialiseerd in vraagstukken op het terrein van justitie zoals resocialisatie van gedetineerden, motivatie voor behandeling en het ontwikkelen en evalueren van interventies. Ook ontwikkelde Nelissen een assessmentmethodiek voor gedetineerden. Onder begeleiding van een mentor doorlopen ze de methodiek en pakken ze zwakke punten in hun leefgebieden aan. Nelissen Onderzoek & Advies voerde twee onderzoeken uit voor PI Limburg Zuid. Het eerste onderzoek ('Binnen Beginnen, Buiten Blijven', 2003) toonde aan dat de inspanningen in Limburg Zuid een recidivevermindering van 25% tot gevolg hadden ten opzichte van een controlegroep. Degenen die recidiveerden, deden dat bovendien minder snel. Daarnaast bleken de kosten van de extra inspanningen veel lager dan besparingen als gevolg van minder recidive.

Later bleek dat in de Limburgse aanpak elementen van de levensloopbenadering zaten. Daarop werd deze benadering opgenomen in de visie van de PI's in Limburg (eerst in Zuid-Limburg, daarna in Midden- en Noord-Limburg). Vervolgens zijn de effecten van deze manier van werken weer onderzocht (Nelissen, 'De verbindende factor', 2007). Het bureau stelde vast dat gedetineerden die niet deelnemen aan activiteiten volgens een levensloopbenadering een vijf maal grotere kans hadden om te recidiveren.

Kijk voor meer informatie en een overzicht van beschikbare publicaties op www.nelissenresearch.com. Op www.veiligheidshuizenlimburg.nl vindt u onder meer een rapportage van Nelissen over de werking en werkzaamheid van de persoonsgerichte aanpak.

nog af. Maar binnen de muren van een inrichting hoef je niet ver te zoeken. Bovendien is detentie een ideaal moment om problemen te lijf te gaan. Als je vastzit, kun je moeilijk ontkennen dat je problemen hebt en je hebt alle tijd voor zelfreflectie. Niet verschijnen op een afspraak met de GGZ is bovendien lastig in een gevangenis en omdat gedetineerden niet onder de invloed van alcohol of drugs zijn, zijn ze beter benaderbaar. Kortom: tijdens de detentie moet je interventies niet stilleggen maar juist doorpakken."

In 2003 voerde 'Sittard' de levensloopbenadering in op alle leefgebieden: arbeid, medische zorg, geestelijke zorg, budgettering, schuldenproblematiek, wonen, inkomen, verslaving, houding en gedrag. 'Roermond' volgde een jaar later. Platzbeecker: "Als een gedetineerde op vrije voeten komt en wel werk heeft maar geen dak boven zijn hoofd, is de kans dat het fout gaat groot. Ook als hij gaat werken in bedrijf waar hij naar de productieleider moet luisteren terwijl hij een hekel heeft aan bazen, is de kans op succes klein. Kortom: het moet op alle leefgebieden goed geregeld zijn. Dat betekent dat je tijdens de detentie al moet werken aan houding en gedrag, maar ook alvast moet nadenken over welk werk bij hem past. Er moet perspectief zijn, zodat hij iets te verliezen heeft en de verleiding om het oude leven op te pakken klein is."

Partners naar binnen

In verschillende penitentiaire inrichtingen in Nederland kunnen gedetineerden een opleiding volgen voor een beroep waar vraag naar is. Het lijkt het ei van Columbus, maar Platzbeecker zet er vraagtekens bij. "Een opleiding tot schilder, stukadoor of vorkheftruck: het lijkt heel mooi. Je komt vrij en kunt meteen ergens aan de slag. Ik ben erachter gekomen dat we een denkfout maken. Ik sprak een gedetineerde die al voor de derde of vierde keer hier vastzat. Hij vertelde wat hij hierbinnen had geleerd en wat hij er buiten mee had

gedaan. Hij had verschillende opleiding gevolgd, onder meer tot vorkheftruckchauffeur. Buiten had hij er niks mee gedaan. Hij werkte als uitbener en pakte dat vak iedere keer als hij vrij was weer op, simpelweg omdat hij daarmee het meeste kon verdienen en zijn verslaving veel geld kostte. Ik ben daarop gaan inventariseren. Wat bleek? We hadden zestig man opgeleid tot lasser en daarvan zijn er uiteindelijk maar twee lasser geworden. Moraal van het verhaal is wat mij betreft: kijk niet naar wat je aan opleidingen in huis hebt of waar de markt om vraagt, maar om wat de persoon in kwestie wil en kan. Maatwerk leveren dus. Kun je dat zelf niet, haal dan partners naar binnen. Start de reïntegratie al tijdens de detentie, liefst in samenwerking met het reïntegratiebedrijf waarmee de gedetineerde al voor de detentie contact had. Die kennen hem - of haar - tenslotte. En werk in de tussentijd ook aan zaken als een verslaving, houding en gedrag."

Scenario's en dossiers

Net als officier van justitie Ton Willemsen (zie elders in deze uitgave) pleit Platzbeecker voor scenario's. "Op elk leefgebied zou je over scenario's moeten kunnen beschikken, zodat je op voorhand weet wat je reactie moet zijn en je niet wordt verrast. Als de behandeling van een verslaving bijvoorbeeld mislukt, kun je meteen door naar de volgende stap. Bovendien geven scenario's duidelijkheid over hoe te handelen als de justitiële titel eraf is. Wat gaan we dan doen? Stalken? Benaderen? Of toch loslaten? Verder helpen ze bij de dossiervorming. Als je bijhoudt wat je successievelijk hebt ondernomen, sta je in de rechtbank een stuk sterker. Dat is overigens nog geen garantie dat bijvoorbeeld een ISD-maatregel wordt opgelegd. Ik kan me een zaak in Maastricht herinneren waarbij we samen met het OM, de reclassering en andere partners een waterdicht dossier hadden opgebouwd. Althans, dat dachten we. We waren ervan overtuigd: dit wordt ISD. De rechter zag het echter anders. Die maakt toch zijn eigen afweging. Dat was even slikken, maar we blijven nauwgezet

registreren wat is ondernomen en welke methodiek we hebben gevolgd. We geloven in deze werkwijze."

Nadere informatie

Meer weten over nazorg in de penitentiaire inrichtingen in Limburg? Neem dan contact op met Rob Platzbeecker, r.platzbeecker@dji.minjus.nl, (046) 459 14 02.

Detentie dicht bij huis

Normaal gesproken zitten gedetineerden hun straf zo dicht mogelijk uit bij de plek waar het delict waarvoor ze zijn veroordeeld is gepleegd. Dat heeft nadelen. Iemand die in Eindhoven woont maar in Amsterdam wordt gearresteerd en gedetineerd, is vanwege de afstand moeilijker te resocialiseren. Daarom worden gevangenen zoveel mogelijk gedetineerd in de buurt van hun (voorgenomen) woonplaats, in ieder geval de laatste maanden van hun detentie. ISD'ers uit Eindhoven worden steevast gedetineerd in Vught. Andere gedetineerden uit Eindhoven zitten in principe hun straf uit in Vught of in Grave. Is daar geen plaats, dan worden ze in Roermond gedetineerd. De penitentiaire inrichting Roermond en Veiligheidshuis Regio Eindhoven werken nauw samen en wisselen veelvuldig informatie over cliënten uit ten behoeve van goede nazorg.

Jos van Lokven

Hoofd CoördinatieBureau Terugdringen Recidive Brabant

“Afspraken maken en elkaar daarop aanspreken: dat werkt”

Zeventig procent van de ex-gedetineerden komt binnen zes jaar weer in contact met justitie. Bijna vijftig procent krijgt binnen zes jaar weer gevangenisstraf opgelegd. Veel te veel, vond het kabinet Balkenende IV. Daarom is een programma Terugdringen Recidive ontwikkeld, dat in 2004 van kracht werd. Jos van Lokven (Coördinatie Bureau Terugdringen Recidive Noord-Brabant): “Ketensamenwerking is de sleutel voor succes.”

Het kabinet gaat het hoge percentage recidive met kracht te lijf. Er is een programma Terugdringen Recidive ontwikkeld, bedoeld om het gedrag van criminelen structureel te veranderen. Drie partijen zijn - om in justitiële termen te blijven - als het ware tot elkaar veroordeeld om in dit verband samen te werken: de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), de drie partijen die de reclassering vormen (Reclassering Nederland, verslavingszorginstelling Novadic-Kentron en het Leger des Heils) en tot slot de gemeente. Jos van Lokven, hoofd van het CoördinatieBureau Terugdringen Recidive Brabant: “Met dit programma is de samenwerking tussen deze drie partijen in een stroomversnelling gebracht. Dat is winst. We wisselen onderling informatie uit, werken samen aan de reïntegratie van de gedetineerde, spreken af wie waarvoor verantwoordelijk is, passen desgewenst onze plannen tussentijds aan en leveren nazorg. Dat werpt in Eindhoven zijn vruchten af.”

Twee instrumenten vormen volgens Van Lokven de basis van de aanpak: een risico-inventarisatie en een reïntegratieplan. “De reclassering brengt in kaart welke risico’s er zijn dat iemand na vrijlating opnieuw in de fout gaat. Ook het gevangeniswezen levert aan die risicoanalyse een bijdrage. Met de informatie uit de analyses stelt onze trajectbegeleider samen met de reclassering een reïntegratieplan op. In het kader daarvan onderzoeken we in de inrichting onder meer wat het IQ van de gedetineerde is en of er interventies nodig zijn; denk aan een cognitieve vaardigheidstraining, een arbeidsvaardigheidstraining, loopbaanbegeleiding, hulp bij budgetteren of zelfs een vakopleiding, bijvoorbeeld tot vorkheftruckchauffeur, hovenier, lasser of schilder. In de PI in Vught is dat allemaal mogelijk.”

Kritiek op maatregel verstomd

Heeft iemand een ISD-maatregel van twee jaar opgelegd gekregen, dan kan de rechter tussentijds toetsen of er progressie wordt geboekt. "In ons arrondissement toetst de rechter meestal na negen maanden en nog een keer na achttien maanden. Hij kan dan besluiten de maatregel voort te zetten of stop te zetten. We moeten dus aantonen dat er werk verzet is. Daarom dient er altijd iemand van ons bij zo'n zitting aanwezig te zijn als getuigendeskundige. Dat is in de regel de ISD-manager. Ook de reclassering en de gemeente Eindhoven zijn vaak aanwezig bij de tweede toetsing.

Aanvankelijk was er kritiek op de ISD-maatregel; die zou te weinig opleveren. "Die kritiek is inmiddels verstomd", aldus Van Lokven. "Het Verweij-Jonker Instituut heeft becijferd dat de maatregel op jaarbasis vier miljoen euro bespaart. Als iemand vastzit, scheelt dat de politie en het Openbaar Ministerie heel veel tijd en dus geld. Bovendien berokkenen ze geen economische schade als ze vastzitten. Daarnaast gaan ze na afloop van de maatregel minder vaak in de fout."

Door de ISD-maatregel zijn verschillende partijen ketenpartners geworden, stelt Van Lokven. "We maken afspraken en spreken elkaar daarop aan en we wisselen informatie uit met gemeenten. Dat werpt z'n vruchten af. Dat kunnen er trouwens nog meer worden. Op dit moment stellen de reclassering en de gevangenis de reïntegratieplannen op. Het zou goed zijn als daar ook de gemeente bij betrokken zou zijn. De wil is er, het moet alleen nog georganiseerd worden."

Van Lokven:

"Laat reclassering nog twee jaar toezicht houden"

De ISD-maatregel leidt in combinatie met goede nazorg in Eindhoven tot een forse afname van het aantal veelplegers. Toch is de maatregel volgens Van Lokven vatbaar voor verbetering. "Bepaalde doelgroepen hebben langer zorg nodig, met name mensen die jarenlang verslaafd zijn geweest. Die zijn psychisch vaak ernstig beschadigd, hebben allerlei klinieken en programma's doorlopen en kunnen ondanks jarenlange professionele hulp niet op eigen benen staan. Als de problematiek zo hardnekkig is, kun je niet in twee jaar een volledige omslag bewerkstelligen. Dat zou een wonder zijn. Mensen met een dergelijke achtergrond zou je na afloop van de ISD-maatregel nog twee jaar onder toezicht van de reclassering moeten stellen. De gemeente zou dan een machtsmiddel in handen hebben. De rechter denkt er echter vaak anders over. Die vindt doorgaans de twee jaar die een ISD-maatregel duurt al lang."

Minstens negen maanden stabiliseren

Wie het gedrag van een stelselmatige dader wil veranderen, dient over geduld te beschikken. Van Lokven: "Gevangenen mopperen wel eens dat ze een straf van twee jaar krijgen opgelegd vanwege een klein vergrijp. Dat getuigt van een heel gekleurde kijk op het verhaal. Als iemand een ISD-maatregel krijgt opgelegd, bestaat er al een heel dossier van hem. Het is dan vaak een gebed zonder end. En inderdaad: dan kan een klein vergrijp op een gegeven moment de druppel zijn die de emmer doet overlopen en voor de rechter aanleiding zijn de ISD-maatregel op te leggen."

De maatregel is bedoeld om het gedrag van de gedetineerde radicaal om te buigen. Van Lokven: "Daarvoor is het nodig dat hij eerst een tijd wordt vastgezet en stabiliseert. Daarmee bedoelen we dat de gedetineerde weer in een normaal ritme komt van opstaan, werken en gaan slapen, dat het medicijngebruik goed wordt gereguleerd, hij weer met mes en vork eet en dat hij zijn tanden poetst. Je moet voor deze fase minstens negen tot twaalf maanden uittrekken."

Theo Weijtens

Novadic-Kentron

Veel veelplegers zijn verslaafd en bekostigen hun verslaving door 'kleine criminaliteit' zoals diefstal en inbraak. Vroeger of later lopen ze tegen de lamp. Justitie bouwt een dossier op en gaandeweg blijkt dat een bepaald persoon wel heel vaak wordt opgepakt. Dergelijke veelplegers belanden in Eindhoven op een lijst van geprioriteerde veelplegers. Ze worden met bijzondere belangstelling gevolgd, onder meer door verslavingszorginstelling Novadic-Kentron.

Eindhoven kende in 2009 zo'n zevenhonderd veelplegers. Landelijk worden drie gradaties gehanteerd: veelpleger, zeer actieve veelplegers en tot slot stelselmatige daders (zie kader). De laatste groep veroorzaakt de meeste overlast en schade. Theo Weijtens, sociaal-psychiatrisch medewerker reclassering van Novadic-Kentron (de verslavingszorginstelling voor Noord-Brabant) vertelt: "We halen de stelselmatige daders als het ware door een zeef en bespreken eens per maand de ernstigste overlastveroorzakers in het justitieel casusoverleg*. Die belanden op een lijst van geprioriteerde veelplegers uit Eindhoven en de randgemeenten. Vanaf het moment dat een stelselmatige dader op de lijst van geprioriteerde veelplegers staat, hebben we hem op de korrel. Dat niet alleen; we brengen hem daar ook van op de hoogte."

Tot hier en niet verder

Dit signaal dient meerdere doelen, aldus Weijtens. "Allereerst geven we ermee te kennen dat wat het justitieel casusoverleg (JCO) betreft de grens bereikt is. Sommige veelplegers nemen dat signaal serieus. Ze weten dat hun een tweejarige ISD-maatregel boven het hoofd hangt als ze nog een keer worden gesnapt. Zelfs als het dan om een relatief klein vergrijp gaat. Daar hebben ze geen zin in en het bericht dat de grens is bereikt, kan voor hen aanleiding zijn het over een andere boeg te gooien." Maar het bericht is niet alleen een teken: tot hier en niet verder. Weijtens: "Het bericht gaat ook gepaard met een hulpaanbod. We geven aan dat we de persoon in kwestie kunnen en willen helpen, op voorwaarde dat hij gemotiveerd is."

* Overleg onder voorzitterschap van het Openbaar Ministerie, gemeente Eindhoven/ Veiligheidshuis regio Eindhoven, politie, Novadic-Kentron, GGZ Eindhoven, Leger des Heils, Reclassering Nederland, Dienst Justitiële Inrichtingen Vught en tot slot MEE Zuidoost Brabant. In feite gaat het om alle partijen die kunnen bijdragen aan een oplossing van het probleem van een (verslaafde) veelpleger.

“Jarenlang verslavingsgedrag is niet in twee jaar te verhelpen”

Schoon schip

Of Novadic-Kentron vervolgens in actie kan komen, hangt af van het oordeel van de Dienst Justitiële Inrichting, het Openbaar Ministerie of de rechtbank. Weijtens: "Zonder een formele opdracht van een van hen kunnen wij niets doen. Wel kan onze justitieel casemanager iets voor een verslaafde betekenen, ook zonder dat er sprake is van een justitieel kader. We proberen dan samen met hem een plan van aanpak op te stellen met behulp waarvan hij schoon schip kan maken. Het is een kans voor hem om het tij te keren. Het kan hem helpen. Maar het helpt óns ook. Dit aanbod is namelijk nodig om te kunnen komen tot een eventuele ISD-maatregel. De rechter legt die immers pas op als we hebben aangetoond dat we al het mogelijke hebben gedaan en niks heeft geholpen." En dat valt niet mee, weet Weijtens uit ervaring. "Vrijwel altijd zal de veelpleger tegen de rechter zeggen dat er geen hulp is aangeboden of dat de hulpverlening onvoldoende was. Soms vindt hij daarmee bij de rechter gehoor."

Lange(re) adem nodig

Komt het tot een ISD-maatregel, dan is Novadic-Kentron mede verantwoordelijk voor een hulpverleningstraject. "Tijdens de maatregel kan de rechter meerdere keren toetsen wat er aan hulpverlening gebeurt. Is dat naar het oordeel van de rechter te weinig, dan kan hij besluiten de ISD-maatregel te beëindigen. Het is dus zaak zo snel mogelijk progressie te boeken."

Samen met de Justitiële Inrichting Vught maakt Novadic-Kentron een plan van aanpak met een globaal tijdpad en een taakverdeling. "Met de uitvoering van dat plan starten we al in de gevangenis. Het plan omvat allerlei interventies die de gedetineerde van pas kunnen komen, zoals een budgetteringsprogramma en een programma voor terugvalpreventie. Ook brengen we eventuele schulden in kaart en benaderen we schuldeisers om te kijken of we tot een betalingsregeling kunnen komen

zodat - als de gedetineerde vrijkomt - hij met een schone lei kan beginnen." Eenmaal op vrije voeten wordt de ex-gedetineerde gevolgd in het resocialisatieoverleg, waarin voor het merendeel dezelfde partijen zitten als in het justitieel casuoverleg. En dan maar hopen dat het goed gaat... Weijtens: "Structureel en langdurig succes boeken met de behandeling van verslaafden is moeilijk en vergt een lange adem. Het is een lastig te bereiken doelgroep, die bovendien amper gevoelig is voor justitiële sancties. Soms zijn ze al tientallen jaren verslaafd en zit het gedrag diep ingeslepen. Dat krijg je niet in twee jaar tijd veranderd. Feitelijk zou je langer met zo iemand aan de slag moeten kunnen. Sommigen zullen het nooit helemaal redden en altijd aangewezen blijven op zorg."

Drie gradaties veelplegers

- *Meerpleger: iemand van 18 jaar of ouder die woont of verblijft in het arrondissement 's-Hertogenbosch die in het gehele criminele verleden 2 tot en met 10 processen-verbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan tenminste 1 in het peiljaar.*
- *Veelpleger: iemand van 18 jaar of ouder die woont of verblijft in het arrondissement 's-Hertogenbosch en die in het gehele criminele verleden meer dan 10 processen-verbaal tegen zich zag opgemaakt.*
- *Zeer actieve veelpleger: iemand van 18 jaar of ouder die woont of verblijft in het arrondissement 's-Hertogenbosch en die over een periode van vijf jaar (waarvan het peiljaar het laatste jaar vormt), meer dan 10 processen-verbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan tenminste 1 in het peiljaar.*

Jack van der Bent

Problemen op de essentiële leefgebieden (identiteitsbewijs, inkomen, dagbesteding en onderdak) vergroten de kans dat een ex-gedetineerde in herhaling vervalt. Daarom is het zaak op deze vier gebieden nazorg te bieden. In Eindhoven hebben woningcorporaties en zorgverleners de handen ineengeslagen opdat ex-gedetineerde perspectief hebben op woonruimte. Een pragmatische oplossing: DOOR! genaamd.

Het idee achter DOOR! is volgens Jack van der Bent, medewerker bijzondere doelgroepen bij woningcorporatie Domein, even simpel als voor de hand liggend. "Iedere organisatie doet gewoon wat hij moet doen: zeven woningcorporaties in Eindhoven en omstreken leveren woningen, de zorginstanties leveren zorg. Als iedereen dan een stapje extra zet en zijn verantwoordelijkheid neemt, komen de resultaten vanzelf."

Het klinkt kinderlijk eenvoudig. Toch verliep de aanloop naar DOOR! allesbehalve soepel, geeft Van der Bent toe. "Vroeger moest een gedetineerde in de goot liggen voordat instellingen een gezamenlijke actie optuigden. Dat kon niet, maar hoe moest het dan wel? Vier jaar lang hebben we daarover gepraat: hoe vullen we het in, wie doet wat? We kwamen er niet uit. Op een gegeven moment stelde de toenmalige directeur van het Leger des Heils Eindhoven, Evert Dijkstra voor om geen aparte rechtsvorm te stichten, maar gewoon aan de slag te gaan, te overleggen en binnen een platform samen te werken."

Cruciale rol in nazorg

Zo geschiedde. Inmiddels bestaat DOOR! bijna tien jaar, naar volle tevredenheid van de partners en de gemeente Eindhoven, die het samenwerkingsverband een cruciale rol toedicht bij de nazorg aan ex-gedetineerden en daarmee aan de bestrijding van recidive. "In totaal zijn nu zeventien instellingen aangesloten: zeven corporaties en tien zorginstellingen. We komen elke vierde donderdag van de maand bijeen om vraag en aanbod te matchen. We lopen dan een lijst van ongeveer zeshonderd klanten door. We zetten per jaar tussen de 160 en 200 woningen in. In 2009 zijn daar nog 150 kamers voor jongeren bijgekomen."

Komt een gedetineerde vrij en heeft hij geen onderdak, dan wordt hij eerst ondergebracht in een groepswoning. Gaat dat goed – met andere woorden: blijft de betrokkene uit de problemen – dan komt hij in aanmerking voor een DOOR!-woning. Van der Bent: "Die woning staat op dat moment op naam van de zorginstelling. De huurder heeft dus nog geen rechten, maar die kan hij wel verdienen. Hij krijgt een jaar lang de tijd zich te bewijzen. Zowel de corporatie als een of meer zorginstellingen houden toezicht. De corporatie controleert of de huur tijdig wordt betaald, of de bewoner zijn woning en tuin netjes houdt en of hij geen overlast geeft voor omwonenden. Gedurende dat jaar komt de corporatie drie keer op bezoek. Ze kiest dan bewust het perspectief van de buurt en dus niet het perspectief van de huurder. De nieuwe bewoner moet zich aanpassen aan de gewoonten van een buurt. Als er na vier maanden nog kranten voor de ramen hangen, is dat meestal geen goed teken."

“Ex-gedetineerde kan met goed gedrag huurwoning verdienen”

DOOR! woonruimte

Er bovenop

Ook de zorginstellingen houden volgens Van der Bent nadrukkelijk een oogje in het zeil. "Ze zien erop toe dat de betrokkene zichzelf goed verzorgt, zich niet overgeeft aan een eventuele verslaving en niet in de put raakt. Soms is er ook sprake van budgetbewaking. Zowel de corporaties als de zorginstellingen zitten er kort op. Een kleine huurachterstand kan voorkomen, maar kan ook een signaal zijn dat er structureel iets mis is en aanleiding zijn de proef te beëindigen. Dat vinden ze niet leuk, maar in dat ene jaar moet de ex-gedetineerde zich echt bewijzen en laten zien dat hij een andere koers wil varen."

De werkwijze heeft een positief effect, zo is gebleken. Van der Bent: "Naarmate we strikter gingen monitoren, steeg het aantal geslaagden. Het ligt nu op 75%. Als de huurder het proefjaar met succes doorloopt, wordt de woning op zijn naam overgeschreven en is hij de formele huurder van de woning."

Inventief en creatief

Van der Bent en zijn collega's zijn trots op het hoge slagingspercentage. "Al was het maar omdat het maatschappelijk en financieel heel veel geld kost als een huurder weer in de goot belandt en uit zijn woning moet worden gezet. Natuurlijk, ik hoor de kritiek ook wel: 'nette burgers staan op een wachtlijst voor een woning en ex-gedetineerden krijgen voorrang'. Maar zonder DOOR! zou het voor veel voormalige ISD'ers heel lastig zijn om woonruimte te vinden, waardoor de kans groot zou zijn dat ze in herhaling zouden vallen. Mede daarom staat een ex-gedetineerde die tijdens de proefperiode in de fout gaat niet meteen weer op straat. Hij gaat dan in principe terug naar een groepswoning of een andere manier van begeleid wonen. We proberen inventief en creatief te zijn en laten de ex-gedetineerden niet zomaar vallen."

Esther Zimmermanns en Peter Hunting

Rentree

“Cliënten op de huid zitten en geen ontsnappingskansen bieden”

Ex-gedetineerden krijgen bij Rentree zorg waaraan niet te ontsnappen valt. Zodra een gedetineerde het huis van bewaring verlaat, wordt hij bij wijze van spreken omklemd met zorg. “Dat is belangrijk”, aldus Esther Zimmermanns en Peter Hunting, managers van Rentree. “Als iemand buiten staat, kan hij voor het eerst weer kiezen. We willen voorkomen dat iemand een verkeerde keuze maakt en nemen hem daarom bij de arm.”

Jaarlijks komen zo'n zeshonderd ingezetenen uit Eindhoven op vrije voeten. De betreffende penitentiaire inrichting beoordeelt samen met Veiligheidshuis regio Eindhoven in welke mate de ex-gedetineerde behoefte heeft aan begeleiding in de vorm van een traject. Wordt de kans op recidive laag geacht, dan is een traject niet nodig. Gaat het echter om iemand bij wie de kans op herhaling groot is, dan is een begeleidingstraject noodzakelijk. Begeleiding is feitelijk zelfs onmisbaar als de gedetineerde geen zicht heeft op onderdak en evenmin op een zinvolle dagbesteding. In dat geval komt hij (of zij) in aanmerking voor Rentree.

Van bemoeizorg naar Rentree

Rentree verzorgt het intensiefste traject: wonen en werken. Het project is in 2005 gestart en vloeit voort uit een werkmethode die gehanteerd wordt in de 'bemoeizorg': een vorm van zorg waarbij hulpverleners zorgbehoefte op straat opzoeken en zorg opdringen aan mensen die zorg nodig hebben maar dat niet kenbaar durven te maken of dat niet kunnen of willen. Hunting werkte destijds bij de politie, Zimmermanns bij de GGD. Beiden hadden een groot netwerk opgebouwd en zetten samen Rentree op, onder de vleugels van brede zorginstelling St. Annaklooster. Zimmermanns: “We wilden eigenlijk alleen dagbesteding bieden aan dak- en thuislozen, zodat ze meer structuur in hun leven zouden krijgen. Maar onze eerste cliënt bleek meteen dakloos te zijn en bovendien nergens terecht te kunnen. Hij had meerdere problemen. Zo was hij zwakbegaafd, had een grote mond en vertoonde onaangepast gedrag. Maar omdat hij niet meer verslaafd was, kon verslavingszorginstelling Novadic-Kentron niks met

hem. Wij zijn toen gaan rondbellen in ons netwerk en binnen een paar dagen hadden we een woning voor hem." Van het een kwam het ander. Al snel beschikte Rentree over tien woningen. In elke woning was plek voor drie tot vier bewoners. Hunting: "Maar je kunt deze doelgroep niet in een woning zetten en dan zeggen: zoek het zelf maar uit. Dus kwam er woonbegeleiding en 24-uurs bereikbaarheid. Dat is veeleisend werk, maar het geeft ook veel voldoening. Zeker als je merkt dat de drempel om om hulp te vragen laag is."

Op de huid

Gemiddeld volgen zo'n 35 ex-gedetineerden bij Rentree een traject. Doorlopen ze dat met goed gevolg, dan komen ze in aanmerking voor een DOOR!-woning (zie elders in deze uitgave). Maar eerst moeten ze zich bewijzen. Zimmermanns: "We zitten onze cliënten op de huid. Zo bezoeken we de woningen regelmatig. Op vaste tijden én onaan-gekondigd, wel te verstaan. Vooral dat laatste vinden ze niet leuk, maar ze hebben het keihard nodig. Als ze een strafbaar feit hebben gepleegd, brengen we hen zelf naar de politie. Meerdere keren per week controleren we hier op kantoor de urine van alle cliënten op drugsgebruik. Op de toiletten hangen spiegels, zodat we zeker weten dat er niet gesjoemeld wordt. 's Middags hebben we de uitslag binnen."

Hunting: "Iedere cliënt die geen regulier werk heeft, is 's ochtends om acht uur hier. Deze cliënten gaan werken in onze kwekerij, in de klusdienst - om bijvoorbeeld woningen te ontruimen of plantsoenen op te ruimen - of werken in de wasserij waar wij voor een aantal instellingen waar we mee samenwerken de was doen. Wie om acht uur niet hier is, trommelen we uit bed. Maar we stoppen ze ook wel eens in."

Zimmermanns: "Bij gewone reïntegratiebedrijven wisselt de contactpersoon nogal eens. Dat biedt deze jongens de kans te ontsnappen aan hun verplichtingen. Ze komen dan eerder weg met smoesjes. Bij ons lukt dat niet. We kennen hen van haver tot gort. We doen de

hele arbeidsreïntegratie zelf en leiden onze deelnemers door naar een sociale werkvoorziening of naar ander werk of soms naar een opleiding. Twee op de drie deelnemers doorlopen het traject met succes." Daaruit volgt dat eenderde van de deelnemers voortijdig afhaakt.

Hunting: "Sommigen kunnen er niet tegen dat we er bovenop zitten, anderen kunnen de spanning van hun vorige leven niet missen of zijn simpelweg nog niet toe aan een intensief traject. Meestal zien we die trouwens na verloop van tijd wel weer terug. We hebben nu een deelnemer die al voor de vierde keer het traject doorloopt. We geven mensen nooit op. Als ze hier niet meer terecht kunnen, waar dan nog wel? Het alternatief is dat hij weer op straat belandt en opnieuw gaat stelen. Dan is dit veiliger. Voor hemzelf en voor de maatschappij."

Groot succes wil klein blijven

Ondernemingen die succesvol zijn, willen vaak groeien. Rentree niet. Het succes van Rentree kan volgens Zimmermanns en Hunting alleen voortbestaan als het initiatief een bescheiden omvang behoudt. "Een van onze belangrijkste kwaliteiten is dat onze organisatie klein en plat is. Zes cliëntbegeleiders - twee arbeidsreïntegratiedeskundigen plus wijzelf - en verder administratieve ondersteuning. Worden we groter, dan moeten we alleen nog maar procedures gaan beschrijven en teveel verantwoording afleggen. Dat maakt je alleen maar trager en gaat bovendien ten koste van de kwaliteit van de zorg die we nu juist goed kunnen borgen."

Congres 'nazorg, onze zorg'

Wat is goede nazorg? Wat werkt en wat niet? Op dinsdag 20 oktober 2009 organiseerde Veiligheidshuis regio Eindhoven in het Van Abbemuseum in Eindhoven een congres om best practices uit te wisselen. Een verslag van de presentaties, de workshops en de plenaire slotsessie.

Burgemeester Rob van Gijzel van Eindhoven en staatssecretaris Nebahat Albayrak van Justitie verrichten de aftrap. Van Gijzel verwijst naar de spectaculaire daling van het aantal veelplegers in Eindhoven als gevolg van goede ketensamenwerking. Ook refereert hij aan de actualiteit: de commotie rond een pedoseksueel die hangende zijn hoger beroep niet onder toezicht van de reclassering wenst te staan. "Nazorg is altijd maatwerk en er zijn geen simpele oplossingen. Dat goede nazorg een effectief instrument is in de bestrijding van recidive, is inmiddels evident. Uit de grond van mijn hart en in het belang van de samenleving wens ik u heel veel succes bij uw streven de nazorg nog beter vorm te geven."

Staatssecretaris Albayrak: tien procentpunt minder recidive

Volgens staatssecretaris Albayrak is het zaak dat de recidive wordt teruggedrongen. "Zeventig procent is echt veel te hoog. We hebben beleid ontwikkeld dat moet leiden tot een verlaging van tien procentpunt. De resultaten van dergelijk beleid zie je vaak pas na vier tot vijf jaar, maar de eerste signalen duiden op een daling." Het beleid voorziet onder meer in een grotere diversiteit in straffen, aldus de staatssecretaris. "We hanteren een meer persoonsgerichte aanpak, met aandacht voor de achtergronden van het delict en de

problematiek van de dader. Deze aanpak krijgt vorm bij de strafoplegging, door meer gebruik te maken van voorwaardelijke sancties. Met bijzondere voorwaarden kan een op de persoon toegesneden traject worden ingezet. Ook de detentie wordt meer persoonsgericht vormgegeven. Consequente tenuitvoerlegging én reïntegratie staan daarbij centraal. Door middel van psychische zorg, scholing en gedragsinterventies worden de problemen van de gedetineerde aangepakt. Verder worden mensen die minder dan vier maanden gedetineerd zijn in principe in de eigen regio gedetineerd, al lukt dat nog niet altijd."

Albayrak verwacht dat door het digitaal platform aansluiting nazorg samenwerking en informatie-uitwisseling tussen gevangeniswezen en gemeenten zullen verbeteren. "Dat is ook gewenst. De samenwerking mag nog intensiever en breder. Ook instanties en instellingen zoals zorginstellingen en scholen zouden bij het Veiligheidshuis moeten worden betrokken om tot een integrale en effectieve aanpak te komen."

Het rijk heeft volgens de staatssecretaris 12 miljoen euro extra uitgetrokken voor versterking van de gemeentelijke coördinatie van nazorg. "Dat is op zichzelf veel te weinig, maar via allerlei geldstromen krijgen de gemeenten al veel geld voor dit doel, overigens vaak niet geoormerkt. Het is zaak dat u die geldstromen ook voor dit doel weet te vinden en weet aan te wenden."

Een ander verbeterpunt is volgens Albayrak de verankering. “Op veel plaatsen in Nederland – waaronder hier in Eindhoven – zijn goede resultaten geboekt, maar het succes is vaak afhankelijk van individuen. Valt iemand uit of verandert iemand van functie, dan valt er een gat. Ik roep u daarom op het goede werk te borgen, door uitwerking van het Samenwerkingsmodel nazorg. Intussen hebben we goede ervaringen opgedaan met samenwerkingsverbanden, bijvoorbeeld in Lelystad, waar de penitentiaire inrichting, UWV Werkbedrijf en gemeenten samenwerken om gedetineerden naar werk toe te leiden. We moeten goede voorbeelden en successen met elkaar delen. De veiligheidshuizen hebben de sleutel tot dat succes in handen. De hamvraag is: gaan we een criminele carrière onderbreken of gaan we hem doorbreken? Ik hoop het laatste en wens u daarbij veel succes.”

Programmamanager Marieke Stam: “Samen aan de slag”

Aansluitend is het woord aan Marieke Stam, programmamanager sluitende aanpak nazorg bij het ministerie van Justitie*. Ze verwijst naar het bestuursakkoord ‘Samen aan de slag’. Dit akkoord, gesloten tussen het Rijk en de VNG, vormt de basis voor het nieuwe nazorgbeleid. Het Rijk en de VNG vinden dat nazorg moet worden verbreed en verdiept naar alle ex-gedetineerden - niet alleen veelplegers en dak- en thuislozen. Als uitwerking van dit Bestuursakkoord is in juli 2009 het Samenwerkingsmodel nazorg getekend door de Staatssecretaris van Justitie en de voorzitter van de VNG. Dit akkoord bevat de gezamenlijke ambities en de wederzijdse taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot het basispakket: identiteitspapieren, huisvesting, inkomen, schuldhulpverlening en zorg.

Volgens Stam keren jaarlijks zo'n 33.000 ex-gedetineerden terug naar hun woonplaats. “Heel vaak hebben ze problemen op een of

meer leefgebieden. 85% zit minder dan een half jaar in detentie, 27% korter dan twee weken, 63% korter dan twee maanden. 30% heeft bij vrijkomst geen huisvesting, 20% geen identiteitsbewijs - en kan dus geen uitkering aanvragen - 60% heeft schulden en 25% heeft voorafgaand aan de detentie zorgcontact gehad. Maar waarschijnlijk ligt het laatste percentage veel hoger.”

Ondersteuningsarrangement

Het ministerie ontwikkelt diverse instrumenten voor betere nazorg, aldus Stam. “Het digitaal platform aansluiting nazorg wordt verbeterd, zodat gebruikers makkelijker informatie kunnen uitwisselen. Daarnaast ontwikkelt Justitie met andere partners best practices op het gebied van arbeidstoeleiding, continuïteit van zorg, schuldhulpverlening en de mogelijkheid om huisvesting te behouden tijdens de detentie. Goede voorbeelden worden verspreid via de onlangs verschenen Handreiking Nazorg. Verder gaan we de nazorg monitoren om inzichtelijk te maken waar de gemeentelijke en justitiële nazorginspanningen in de praktijk toe leiden.”

Interessant - en goed nieuws - voor iedereen die nazorg biedt, is dat Justitie werkt aan een ondersteuningsarrangement voor penitentiaire inrichtingen en gemeenten voor de implementatie van het Samenwerkingsmodel nazorg. Stam: “Het is een set van instrumenten; denk aan een checklist, advies, monitoring van de voortgang en het zichtbaar maken van de resultaten. Die instrumenten stellen wij ter beschikking aan het veld. Ons doel is dat nazorg in Nederland eind 2010 staat als een huis en dat alle penitentiaire inrichtingen en gemeenten dan vergelijkbare nazorg bieden. Dat betekent dat er nog veel werk aan de winkel is en dat ieder zijn rol met verve zal moeten spelen. Het gevangeniswezen moet zorgen dat gedetineerden regionaal worden geplaatst en dat er ruimte in het dagprogramma is voor reïntegratieactiviteiten. Gemeenten moeten nadrukkelijker

* Eventuele vragen over de sluitende aanpak nazorg kunt u mailen naar nazorgonzorg@minjus.nl.

de regie op nazorg voeren, gemeentelijke coördinatiepunten nazorg inrichten, afspraken maken met regiogemeenten, de informatiehuishouding op orde brengen, deelnemen aan het casusoverleg nazorg in veiligheidshuizen en afspraken maken over de inzet van het participatiebudget. Deze inspanningen zullen zich vertalen in minder criminaliteit en meer participatie.”

Rob Platzbeecker: “Detentie benutten om terugkeer voor te bereiden”

Vervolgens is het woord aan Rob Platzbeecker, plaatsvervangend vestigingsdirecteur van de Penitentiaire Inrichting Limburg-Zuid en geheel vrijgemaakt om de ketensamenwerking te bevorderen en reïntegratieactiviteiten te verbeteren. Deze PI heeft gekozen voor de levensloopbenadering. Platzbeecker: “Dat houdt in dat wij detentie niet zien als een onderbreking van het leven, maar als een onderdeel van de levensloop. Een fase waarin je al volop moet werken aan de terugkeer in de maatschappij. Dat valt trouwens niet mee: het gros van de gedetineerden zit maar kort vast. Dat maakt dat de PI het niet alleen kan. Om resultaten te boeken, is ketensamenwerking dus onontbeerlijk.”

Levensloopbenadering: kwart minder recidive

De Limburgse werkwijze is gefundeerd op wetenschappelijk onderzoek van Nelissen Onderzoek & Advies (zie elders in deze uitgave). Vervolgens onderzocht ditzelfde bureau of de Limburgse werkwijze effect heeft. Platzbeecker: “Daaruit blijkt overduidelijk dat onze methode werkt. De gedetineerden die ons programma volgden, recidiveerden 25% minder dan een controlegroep die niet onze activiteiten kregen aangeboden. Bovendien recidiveerde de groep die het programma doorliep minder ernstig, minder frequent en minder snel. Bovendien bespaart deze methode de maatschappij veel geld.

De kosten van de hogere recidive zijn 3,5 keer zo groot als de kosten van ons programma.”

Cruciaal voor een succesvol programma is volgens Platzbeecker een brede aanpak. “Sla je bepaalde leefgebieden over, dan lukt het niet. Kies dus niet voor een ‘single shot’ maar voor een brede aanpak. Focus op cognities en gedrag, toon lef, hou rekening met scepsis, heb geduld en hou vertrouwen.”

Buitenwereld naar binnen halen

Werken volgens de levensloopsbenadering heeft volgens Platzbeecker ook positieve resultaten bij kortverblijvenden. “Zeker als je behandeling en zorg laat doorlopen. De wens om te stoppen met criminaliteit neemt toe.”

Ketenpartners zoals de reclassering, de GGZ en maatschappelijke zorg moeten zagezegd de bak in. “En we moeten samen met partners zoeken naar middelen, want lang niet alle nazorgactiviteiten die wij ontplooiën zijn financieel gedekt. We hebben zelfs een werkgelegenheidsproject dat wordt gesponsord door een groot bedrijf dat maatschappelijk verantwoord werken hoog in het vaandel heeft staan.”

Wat is er nodig om dergelijke hoge ambities te kunnen waarmaken? Platzbeecker: “Organisaties moeten dan kunnen beschikken over ‘best persons’ op alle niveaus. Mensen die out of the box denken, lef hebben en gericht zijn op ketensamenwerking. We participeren in de zes Limburgse veiligheidshuizen, op drie niveaus. We werken samen met ROC's om gedetineerden arbeidsvaardigheden bij te brengen. De GGZ heeft bij ons vooruitgeschoven posten; die gaan gewoon verder met hun cliënten binnen de PI. Ook bereiden we mensen voor op de plaatsing in de zorg. Repressie alleen werkt niet, en alleen werken - dus zonder ketenpartners - evenmin. Je moet het samen doen.”

Plenaire slotsessie: volop vragen

Na de workshops zwenget dagvoorzitter Karel van Duijvenbooden de discussie aan. Hij legt de aanwezigen twee vragen voor: wat gaat er goed en wat moet beter? Pascal Zegers (Humanitas, workshop 'Nazorg aan vrouwen met kinderen') vertelt: "Knelpunt is de onzichtbaarheid van gedetineerde moeders. Per jaar zitten 3.000 vrouwen in detentie. Daarvan is 70% moeder. Als een moeder wordt gedetineerd, geeft dat vaak grote problemen met de kinderen. Zij lopen dan een verhoogd risico op uitval in de maatschappij. Veel meer dan wanneer hun vader in detentie zou zitten. Bovendien gaat het vaak om eenoudergezinnen. De problematiek achter een vrouw met kinderen krijgt tijdens en na detentie veel te weinig aandacht. Er wordt gemeld dat er kinderen zijn, maar daar blijft het bij."

Meer oog nodig voor gedetineerde moeders

Wie moet zo'n situatie nou melden en waar? Bij Bureau Jeugdzorg? Bij de Raad voor de Kinderbescherming? Een medewerkster van de gemeente Cranendonck vertelt dat ze nog nooit een melding van een MMD'er heeft gezien. Zegers: "Dat bedoel ik nou. Er is veel onduidelijk, de informatie-uitwisseling is niet goed en niemand is - of voelt - zich verantwoordelijk. Wat goed gaat, of in ieder geval beter dan voorheen, is de samenwerking tussen MMD'ers en gemeenten. Maar helaas zijn er weinig mogelijkheden om iets voor gedetineerde moeders te doen tijdens de detentie. Je zou in vrouweninrichtingen iemand moeten hebben die zich buigt over de problematiek van moeders in detentie. Die is er niet."

Een MMD'er bevestigt dit en zegt: "Als er problemen zijn, schakelen we Gezin in Balans* in. Maar als de kinderen thuis zijn, is het moeilijk. Moeders zeggen vaak: 'mijn kinderen zitten bij oma', maar niemand checkt dat en niemand controleert of ze daar goed zitten." Volgens Koby Kooijmans (Veiligheidshuis regio Eindhoven) is zo iets een taak voor Bureau Jeugdzorg – overigens niet aanwezig op het congres. Sommige aanwezigen denken hier anders over. Zegers: "Voordat de opvang daadwerkelijk in gang wordt gezet halen verschillende instanties vaak de schouders op als iemand vraagt wiens verantwoordelijkheid het is." Iemand in de zaal merkt op dat iedereen een melding kan doen bij Bureau Jeugdzorg. Iemand anders vraagt: "Moet er niet een toezienend voogd zijn als een van de ouders wegvalt?" Dat blijkt inderdaad het geval, maar in de praktijk werkt het zo niet, aldus een aantal aanwezigen.

Langere stok

Jos van Lokven (Dienst Justitiële Inrichtingen Vught, workshop veelplegers) heeft beroepshalve veel ervaring opgedaan met veelplegers en met de ISD-maatregel. "De ISD heeft de ketensamenwerking in een stroomversnelling gebracht. Er gaat veel goed, maar er zijn ook aandachtspunten. Na twee jaar ISD is het justitiële kader eraf en valt het geld voor nazorg weg. Dat is niet goed; er zou geld moeten komen voor langere zorg. Verder: er hangen heel veel professionals rond de ISD'ers. Het is de moeite waard te onderzoeken

* Een project van Humanitas; zie www.gezin-in-balans.nl

of gemeenten een ISD'er een coach zouden kunnen leveren: iemand die als eerste aanspreekpunt fungeert.

En verder: als de justitiële titel eraf is, vallen allerlei geldstromen weg. Dan betaalt justitie niet meer en ben je aangewezen op andere geldstromen: de zorgverzekeraar, de gemeente, de WMO en de AWBZ. Dat maakt het ingewikkeld." Volgens Kooijmans is het probleem bekend, ook bij de politiek. "Iedereen heeft de mond vol van ketensamenwerking, maar als de portemonnee moet worden getrokken wordt het stil."

Van Lokven pleit ervoor dat ook gemeenten worden betrokken bij het reïntegratieplan - en niet alleen de reclassering en het gevangeniswezen - en wel al in de voorfase. Ton Willemsen (OM): "We zijn erachter gekomen dat de doelgroep veel ingewikkelder is dan we aanvankelijk dachten. Eigenlijk is de ISD-maatregel te kort. Mensen kunnen overigens straf verdienen: het goed doorlopen van het ISD-traject kan ertoe leiden dat een voorwaardelijke straf vervalt. Dat is een stok achter de deur. Maar als de ISD teneinde is, heb je geen machtsmiddelen meer." Van Duijvenbouden resumeert: "Misschien moet er een langere stok achter de deur komen, misschien voor sommigen wel levenslang. Interessant om over na te denken."

Zorg van tevoren in kaart brengen

Jan Reijnen (GGZ, workshop Psychiatrische (multi)problematiek van zware delinquenten) heeft soortgelijke ervaringen. "De ketensamenwerking gaat goed. Dat is een winstpunt en heeft ook een positief effect op ons traject. Maar op een bepaald moment valt de zorg stil, bijvoorbeeld omdat de financiering stopt of de grenzen van de

deskundigheid zijn bereikt. Ik vraag me af of mogelijk is aan het begin van een ISD-traject of detentieperiode in te schatten wat er aan forensische zorg en andere vormen van zorg nodig is. Zou je dat niet in kaart kunnen brengen en bij elkaar kunnen brengen, om grensgevechten te voorkomen? Zijn er geen ict-constructies mogelijk? Als we die realiseren en erin slagen onze eigen grenzen te overstijgen, kunnen we flinke stappen voorwaarts zetten."

Van Duijvenbouden: "Zou het kunnen zijn dat we niet het juiste zorgaanbod hebben?" Reijnen: "Je kunt beter zeggen dat het moeilijk is het goede aanbod samen te stellen. Je moet zwaartepunten kunnen leggen. Het ene moment is dat misschien psychiatrie, maar als dat eenmaal redelijk onder controle is, wil je wellicht op een ander probleem focussen." Harry Weijtens (Leger des Heils): "Er zijn mensen die altijd zorg nodig zullen hebben. In feite zou je die continu met zorg moeten omringen. Zorg van het Leger des Heils, of laten oppakken door de politie, maar in ieder geval nooit aan de aandacht laten ontsnappen. In Maastricht hebben dit soort lastige, vaste klanten coaches toegevoegd gekregen die voortdurend een oogje in het zeil houden."

Boetes meenemen in reïntegratie

Jan Miltenburg (Veiligheidshuis regio Eindhoven, workshop reïntegratie ex-gedetineerden): "Als Jan Reijnen en Jos van Lokven er niks mee kunnen, komen ze terug bij ons: Veiligheidshuis regio Eindhoven. Vooral met DJI verloopt de samenwerking naar wens; daar komen we goed naar binnen. We houden ons met name bezig met mensen die schulden hebben, en de manier waarop de afdeling Schulddienstverlening daarmee omgaat." Een van de aanwezigen, afkomstig uit Limburg, merkt bij de afdeling Schulddienstverlening

weinig flexibiliteit en inlevingsvermogen. "Meestal stelt men dat de boetes gewoon betaald dienen te worden."

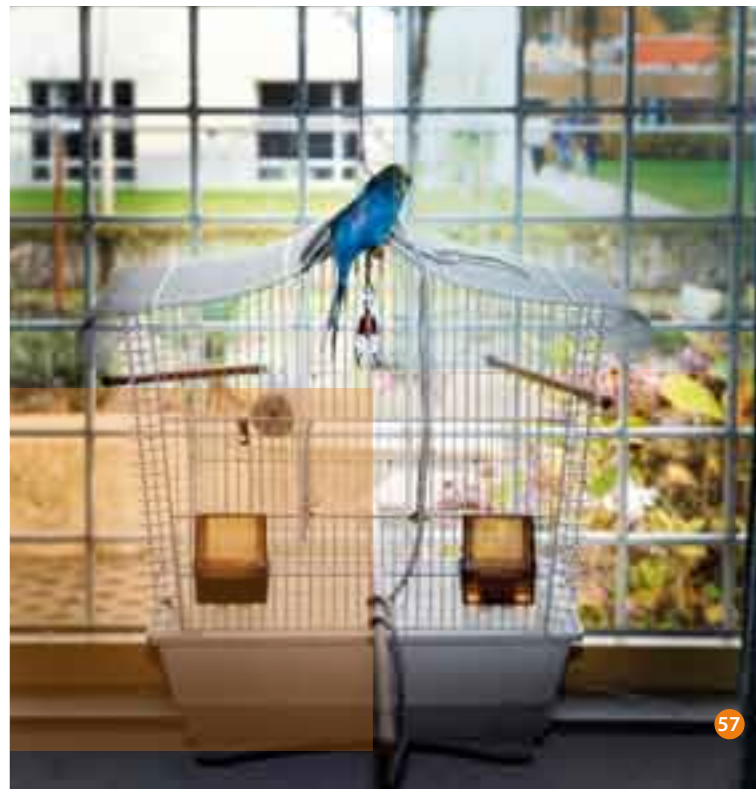
Een andere aanwezige bevestigt dat boetes van het Centraal Justitieel Incassobureau niet meegenomen worden in het schuldienstverleningstraject. Kortom: gewoon betalen. Marieke Stam, programmamanager sluitende aanpak nazorg bij het ministerie van Justitie, vertelt dat het CJIB gaat bekijken of dit anders en beter kan. Volgens Miltenburg biedt bijvoorbeeld de tweejarige ISD-maatregel professionals de tijd om problemen aan te pakken en te werken aan reïntegratie. "In deze periode wordt de gedetineerde beschouwd als een niet uitkeringsgerechtigde, zodat al gestart kan worden met een reïntegratietraject." Hoe doe je dat dan als mensen tijdens detentie niet ingeschreven staan in de bewuste woonplaats? Miltenburg: "We schrijven hen niet over naar de gemeente waar de PI is gevestigd, tenzij ze heel lang weg zijn. Ook als ze in Vught zitten, gaan wij er in Eindhoven mee aan de slag." Een van de aanwezigen betuigt zijn steun. "Laat een gedetineerde zoveel mogelijk ingeschreven staan in de gemeente van herkomst, want anders verliest hij zijn rechten in zijn woonplaats, bijvoorbeeld op een woning, en kan er eventueel geen bijzondere bijstand worden verstrekt voor de doorbetaling van vaste lasten."

18 jaar als breekpunt

John Heijster (Veiligheidshuis regio Eindhoven, workshop nazorg jeugd): "Het Trajectberaad is in Eindhoven al behoorlijk ver gevorderd. Hierin bespreken we alle jongeren die in de inrichting komen. In Veiligheidshuis regio Eindhoven wordt iemand nog in dezelfde week als de detentie begint besproken in het Trajectberaad,

dat wordt voorgezeten door de Raad voor de Kinderbescherming. Hier zit onder andere de GGZ bij. Dat is bijzonder; want elders ontbreekt de GGZ vaak in trajectberaden. Dat is raar, want veel jongeren die afglijden kampen met psychische problemen. Naast de GGZ zit overigens ook de William Schrikker Groep (andere jeugdbescherming en jeugdreclassering, red.) in Eindhoven bij het Trajectberaad."

Volgens Heijster is het grootste probleem de overgang van 18- naar 18+. "De jongeren vallen dan niet meer onder Bureau Jeugdzorg. Een ander struikelblok is dat voor jeugdige veelplegers andere criteria gelden dan voor volwassen veelplegers. Dat maakt het verwarrend. Wij hebben er hier in Eindhoven een specifiek overleg voor opgezet: het score-overleg (Stedelijk CasusOverleg Risicojeugd Eindhoven). Het gaat om jongeren die tegen criminaliteit aan zitten. Het is een lokaal initiatief, maar misschien zouden andere veiligheidshuizen dat overleg ook moeten opzetten, wellicht met landelijke ondersteuning."

Koby Kooijmans

“Gewoon beginnen”

Nawoord

De nazorg die Eindhoven biedt aan ex-gedetineerden, kreeg op een heel organische manier gestalte. Koby Kooijmans kan het weten. Zij begon vanaf 'scratch' en tuigde de Eindhovense nazorg op. “Ze zeiden: ‘Gewoon beginnen’. Dat heb ik maar gedaan.”

Toen Koby Kooijmans in 2004 door de afdeling Juridisch Zaken/Integrale Veiligheid van de gemeente Eindhoven werd gevraagd de nazorg voor veelplegers - en later voor alle ex-gedetineerden - op te tuigen, was er nagenoeg niks. “Het enige wat er lag, was een handboek voor de Strafrechtelijke Opvang Verslaafden (SOV). In het kader daarvan kregen jaarlijks vier tot vijf mensen een lichte vorm van nazorg. Verder had ik niks en wist ik niks.” Koby Kooijmans begon met haar oren en ogen de kost te geven. “Ik ben me gaan inlezen en gaan rondkijken wat er lokaal, regionaal en landelijk gebeurde op het gebied van nazorg. Dat was niet veel. Vervolgens heb ik op allerlei plaatsen mijn gezicht laten zien. Ik ben congressen gaan bezoeken en contacten gaan leggen, en heb zo een netwerk opgebouwd.”

Brutaal

Volgens Koby Kooijmans was Eindhoven de eerste Nederlandse gemeente die zelf de verantwoordelijkheid nam voor de nazorg aan eigen burgers die gedetineerd waren geweest. “Het eerste wat ik deed, was proberen een netwerk van ketenpartners op te zetten die zich als het ware zouden schragen rond de ex-gedetineerden. Er was al wel prille vorm van samenwerking: een resocialisatieoverleg tussen enkele medewerkers van de gemeente, de politie en verslavingszorginstelling Novadic-Kentron. Ik ben daar partners bij gaan zoeken, zoals de geestelijke gezondheidszorg en de penitentiaire inrichting in Vught, waar het gros van de Eindhovense gedetineerden vastzit. In Vught stonden ze aanvankelijk raar te kijken. Het was - letterlijk en figuurlijk - een gesloten bolwerk. Ze vonden het merkwaardig dat een gemeente kwam praten over samenwerking.” Achteraf gezien is ze op bepaalde momenten best brutaal geweest, vindt ze.

“Ik heb zelfs sociaal-medische overleggen bijgewoond, sommige zelfs in Utrecht. Als ze daar mensen uit Eindhoven bespraken, wilde ik daarbij zijn en weten wat er werd gezegd. Ik heb daar trouwens geen spijt van, omdat het bijdroeg aan betere ketensamenwerking en daarmee aan betere nazorg.”

Personen beter in beeld

De kracht van ketensamenwerking zit in de korte lijnen en de gedeelde belangen, vindt Koby Kooijmans. “Ketenpartners spreken elkaar aan op resultaten. Zo vraag ik zelf geregeld aan ketenpartners wat ze met een bepaald persoon hebben ondernomen en waar dat toe heeft geleid. Dat is misschien niet leuk - zeker niet als blijkt dat iets is blijven liggen - maar het is wél nodig. Wij als gemeente zijn immers verantwoordelijk voor die nazorg. Iedereen ziet nu dat samenwerken helpt. Doordat we informatie delen, hebben we de mensen beter in beeld. Veiligheidshuis Eindhoven is in het voorjaar van 2010 verhuisd naar een nieuwe locatie met meer ruimte. Daar hebben we zelfs een vergaderkamer met een grote ovale tafel waar alle ketenpartners kunnen inloggen op hun eigen systeem. Ter plekke delen we daar onze informatie. Dat je weet wat er speelt is een voorwaarde voor goede nazorg.”

Door leemlagen heen

Wie in zijn gemeente goede nazorg wil organiseren, moet door leemlagen heen. Koby Kooijmans: “Laat je niet afschrikken, zet door en realiseer je dat de tijd in je voordeel werkt. Penitentiaire inrichtingen bijvoorbeeld zijn nu veel meer naar buiten gericht dan pakweg vijf jaar geleden.” Twee dingen zijn volgens Koby Kooijmans cruciaal. “Ten eerste: je hebt een instelling nodig die ex-gedetineerden zowel dagbesteding als een dak boven het hoofd kan bieden. Ten tweede: je moet - zeker op termijn - toe naar een structuur die niet afhankelijk is van mensen. Toen ik in het begin een tijdje ziek was, lag dit werk stil. Nu kan dat niet meer gebeuren. We zijn voortaan met zijn tienden. Let wel: alléén de mensen in dienst van de gemeente. In totaal werken bij Veiligheidshuis Eindhoven nu tachtig mensen, afkomstig van achttien verschillende ketenpartners. De taakverdeling is helder, evenals ons doel: goede nazorg. Natuurlijk is er nog wel eens sprake van territoriumdrift of concurrentie, maar dat vind ik geen probleem. Het houdt de boel scherp.”

Begrippenlijst

assessment

- *assessmentmethodiek: Een methodiek die in beeld brengt waar bepaalde problematiek ligt voor de gedetineerde.*

DJI

Dienst Justitiële Inrichtingen.

eerstedagmelding

Bericht dat een penitentiaire inrichting binnen twee dagen stuurt aan team Nazorg wanneer een ingezetene van Eindhoven in een penitentiaire inrichting is terechtgekomen.

draaideurcriminaliteit

Het herhalende proces van het aanhouden van een veelpleger (draaideurcrimineel) door de politie, die op het politiebureau de veelpleger verbaliseert en vervolgens weer heenzendt, waarna de veelpleger het volgende, vaak gelijksoortige delict pleegt.

extramuraal

Buiten de muren van de betrokken instelling.

- *extramuraal fase: de fase die start buiten de muren van een penitentiaire inrichting gedurende een justitiële maatregel.*

gedragsinterventie

zie 'interventie'.

grotestedenbeleid

Extra Rijksmiddelen verstrekt aan grote steden (G31) ter stimulering van bijzondere doelen op gebieden zoals leefbaarheid en veiligheid.

groepswooning

Een woning geschikt gemaakt voor kamerverhuur aan 3 tot 4 (ex-)gedetineerden.

Hks-systeem

Herkenningssysteem van de politie.

'Horizon'-project

Onderdak in combinatie met nazorg aangeboden door het Leger des Heils voor ex-gedetineerden met relatief weinig problemen.

implementatieadviseur

Adviseur vanuit het Gevangeniswezen en de VNG om zorg te dragen voor de implementatie van het samenwerkingsmodel.

interventie

Het aanbieden van bijvoorbeeld een training gericht op gedragsverandering met als doel recidive te verminderen.

ISD

Inrichting voor Stelselmatige Daders

- *ISD-maatregel: Justitiële maatregel waarbij een veelpleger gedurende twee jaren de noodzakelijke hulp kan krijgen, zowel binnen als buiten de Penitentiaire Inrichting.*

'justitieel casusoverleg'

Overleg tussen politie, verslavingszorginstelling Novadic-Kentron, Openbaar Ministerie, reclassering, gevangeniswezen en gemeente om een veelpleger (crimineel) op een geschikte wijze justitieel aan te pakken ten behoeve van een sluitende nazorg.

ketenpartners

Aaneenschakeling van relevante ketenpartners, waarbij de partner zijn expertise kan inzetten ten behoeve van de (ex-)gedetineerde.

levensloop

- *levensloopbenadering: Iemands leven en wat daarin is voorgevallen als totaalpakket meenemen ten behoeve van een sluitende aanpak nazorg.*

maatschappelijke partners

Maatschappelijke partners zijn de lokale ketenpartners die betrokken zijn bij een gedetineerde.

meerpleger

Iemand van 18 jaar of ouder die in het gehele criminele verleden twee tot en met tien processenverbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan tenminste een in het peiljaar.

MMD'er

Medewerker Maatschappelijke Dienstverlening.

netwerk- en trajectberaad

Een vaste overlegstructuur waarin ketenpartners gezamenlijk zorgen voor een sluitende begeleiding voor alle jongeren die in een JJI (justitiële jeugdinrichting) terecht komen.

PI: penitentiare inrichting

Strafinrichting.

‘De Ponder’

Centrum voor forensische behandeling, onderdeel van Woenselse Poort (GGZ), een instelling voor forensische en intensieve psychiatrie.

recidive

Herhaling van misdrijf, het opnieuw vervallen in dezelfde zonde.

‘REG’-team

Reïntegratie ex-gedetineerden.

‘Rentree’

Onderdeel van de Stichting St. Annaklooster voor opvang van (ex-)gedetineerden met meervoudige problemen.

resocialisatie

Weer geschikt maken voor het leven in de maatschappij.

- *resocialisatieoverleg: Een overleg met betrokken ketenpartners voor het opzetten van een op maat gesneden plan van aanpak met een sluitend resocialisatieprogramma.*

score-overleg

Stedelijk CasusOverleg Risicojeugd Eindhoven.

screening

- *screeningsformulier: Een formulier waarin wordt vastgelegd of - en zo ja waar - er problemen worden gesignaleerd op de vijf leefgebieden (huisvesting, zorg, inkomen, ID-bewijs en schulden).*

separaat

- *separate fase: Detentie moet niet meer gezien worden als een afzonderlijke fase, maar een fase die deel uitmaakt van de fase voor en na detentie.*

SOV

Strafrechtelijke Opvang Verslaafden.

Stichting St. Annaklooster

Brede zorginstelling.

STAR-model

Dit model helpt je om alle kanten van een bepaalde situatie waarin je zat of gaat komen te bekijken.

De letters van STAR staan voor de volgende onderdelen:

S - situatie: De omstandigheden op de afdeling, in het bedrijf, etc. op het tijdstip dat je de taak uitvoerde.

T - taak: De taak die je uitvoerde.

A - actie: Alle activiteiten die je hebt ondernomen om de taak uit te voeren.

R - resultaat: Het resultaat van de ondernomen acties.

trajectberaad

zie netwerk- en trajectberaden.

trajectfacilitering

Coördineren en begeleiden van trajecten in samenwerking met ketenpartners.

ultimum remedium

Laatste, vaak zwaar ingezet redmiddel om een crimineel uit de criminaliteit te halen en houden.

veelpleger

Iemand die de laatste vijf jaar minstens driemaal vanwege een misdrijf is veroordeeld tot een vrijheidsbenemende straf, een taakstraf of een maatregel, waarvan tenminste een in het afgelopen jaar.

- *veelplegersaanpak: aanpak van de problematiek rondom veelplegers.*

VNG

Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

‘WODC’-onderzoek

Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.

‘Woenselse Poort’

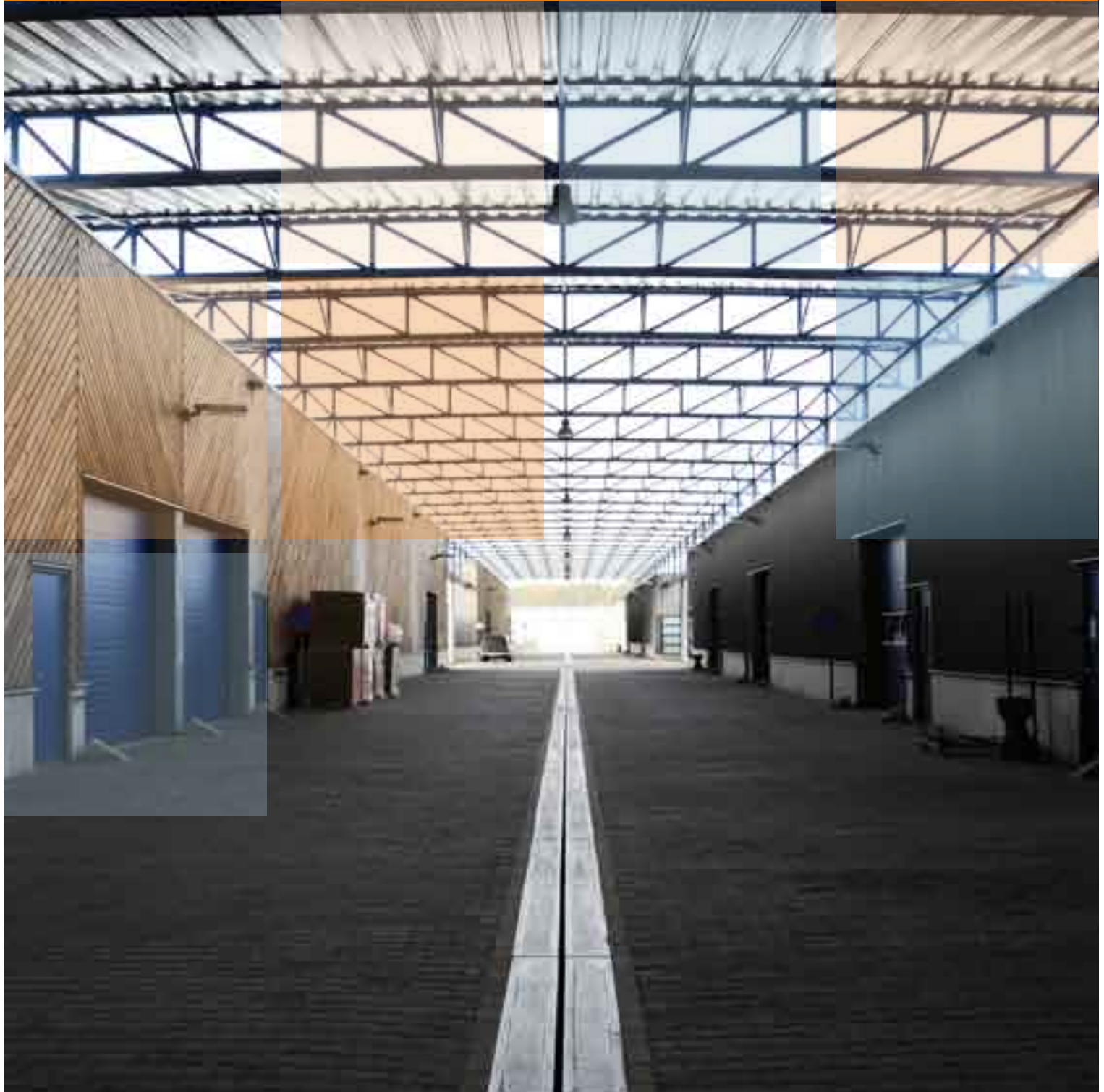
Een instelling voor forensische en intensieve psychiatrie, onderdeel van de Geestelijke Gezondheidszorg.

WZI

Werk, Zorg en Inkomen (“sociale dienst”).

zeer actieve veelpleger

Iemand van 18 jaar of ouder die over een periode van vijf jaar (waarvan het peiljaar het laatste jaar vormt), meer dan tien processenverbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan tenminste een in het peiljaar.

Veiligheidshuis regio Eindhoven

Nachtegaallaan 15
5613 CM Eindhoven
T: 040-2388100

E: info@veiligheidshuiseindhoven.nl

Postadres:

Postbus 994
5600 AZ Eindhoven